

Ved foden af et radioaktivt fjeld

Et antropologisk studie af tillid og mistillid i en grønlandsk bygd

Kandidatspeciale efterår 2014
Helene Ahrens Johansen
Vejleder: Heiko Henkel
Anslag: 165.524
Institut for Antropologi ved Københavns Universitet

Ved foden af et radioaktivt fjeld – Et antropologisk studie af tillid og mistillid i en grønlandsk bygd.

Helene Ahrens Johansen
Kandidatspeciale
30. januar 2015

Vejleder: Heiko Henkel
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

Anslag: 165.524

Forsideillustration: Narsaq med Kvanefjeldet i baggrunden. Billedet er taget af forfatteren, Helene Ahrens Johansen.

Indholdsfortegnelse

FORORD	I
LISTE OVER FIGURER	II
BEGREBSFORKLARINGER	III
LÆSEVEJLEDNING	V
KAPITEL 1	1
INTRODUKTION	1
FORMÅL MED SPECIALET	2
ANALYTISK OG TEORETISK RAMME	3
<i>Analytisk tilgang</i>	3
<i>Tillid og mistillid</i>	4
ANONYMITET	6
<i>Informerterne</i>	8
SPECIALETS STRUKTURERING	9
KAPITEL 2	11
HVIS DET IKKE SKADER, SÅ ER DET VEL OKAY?	11
AT TAGE EN BESLUTNING	13
TILLID I SOCIAL VIDENSKABEN	14
INFORMATION.....	17
<i>Bogerinddragelse</i>	20
RISICI OG TILLID	21
<i>Mineralernes forbandelse</i>	23
<i>Prioritering og beslutning</i>	24
DELKONKLUSION	25
KAPITEL 3	27
FELTEN	27
NARSAQ	28
<i>Greenland Minerals and Energy</i>	29
<i>To miner på ét fjeld</i>	30
<i>Arbejdsløshed</i>	32
METODISKE OVERVEJELSER.....	33
<i>Positionering</i>	34
ETISKE OVERVEJELSER	36
DELKONKLUSION	38
KAPITEL 4	39
DET ER VORES LAND	39
KAMPEN OM DEN GRØNLANDSKE UNDERGRUND	40
DEN POSTKOLONIALE IDENTITET	42
HVIS BYGDEN BLIVER FLYTTET?	43
ANDRE HAR STÅET I SAMME SITUATION	45
DELKONKLUSION	47
KAPITEL 5	48

MENS VI VENTER.....	48
VENTETID OG DETS KONSEKVENSER	49
TILLID OG DET GRØNLANDSKE SELVSTYRE	50
<i>Elite og tillid</i>	51
ÉN FREMTID FOR ALLE?	55
DELKONKLUSION	58
KAPITEL 6	60
KONKLUSION	60
PERSPEKTIVERING	64
EFTERSKRIFT.....	66
ABSTRACT.....	67
LITTERATURLISE.....	68
INTERNETSIDER	74

Forord

Det var udviklingen omkring minedrift i Grønland, der vækkede min nysgerrighed for emnet og som ledte til, at jeg tog på feltarbejde fra april til august 2013 i den Sydgrønlandske bygd, Narsaq. Ved Narsaq er et mineselskab i gang med at undersøge mulighederne for et mineprojekt på Kvanefjeldet, som vil udvinde sjældne jordarter¹ og uran². Jeg fandt dette projekt interessant, da der var en dualitet i, at der allerede havde været en mine på det fjeld, som blev lukket på grund af udvindingen af det radioaktive stof, uran. Derved blev der implementeret et forbud mod udvinding af uran i hele rigsfællesskabet: Grønland, Færøerne og Danmark. Det skulle dog vise sig, at uran ikke var der mest omtalte emne i forbindelse med mineprojektet, men derimod en diskussion vedrørende mineprojektets kommende tilstedeværelse.

Da jeg startede på dette studieprojekt, var der ikke den store opmærksomhed omkring Narsaq og det foreslåede mineprojekt, men efterhånden har emnet fået større journalistisk bevågenhed. Jeg vil derfor gøre opmærksom på, at dette speciale er et produkt af et øjebliksbillede. De refererede samtaler med borgerne er fra den tid, hvor jeg lavede feltarbejdet, og ikke nødvendigvis udtryk for hvordan forholdene udspiller sig i dag.

Specialet bygger på samtaler med forskellige borgere fra Narsaq, og det er derfor kun blevet muligt på grund af borgernes velvilje i at deltage i min empiriske dataindsamling. Jeg vil derfor benytte lejligheden til at udtrykke min taknemlighed for deres deltagelse. Jeg blev mødt med en stor varme, venlighed, imødekommenhed og ikke mindst gæstfrihed. Jeg blev inviteret ind i borgernes hjem og hverdag, hvor jeg blev budt på kaffemik, spændende samtaler og tålmodighed over for mine mange spørgsmål. Dertil, vil jeg rette en tak til de økonomiske bidrag fra Oticon Fonden, Knud Højgaards Fond og Københavns Universitet. De økonomiske tilskud gjorde det muligt for mig at tage rejsen til Narsaq.

¹ Sjældne jordarter dækker over 15 kemiske elementer, der kan findes i det periodiske system. De findes over alt i verden, men høje koncentrationer er ualmindeligt. Sjældne jordarter bliver brugt til nyere teknologiske produkter, som telefoner, hybrid biler blandt meget andet (EPA 2012:1).

² Uran er et naturligt forekommende og radioaktivt grundstof. Uran findes over alt, men i højere koncentrationer er det mere ualmindeligt. Uran bliver blandt andet brugt til atomkraftværker, kernekraft våben og i forbindelse med farvning af tøj. Uran har en lang nedbrydningstid, maksimalt 700 millioner år (Kalvig et al. 2010: 4-7). Uran kan via stråling udgøre en sundhedsmæssig risici, hvor kroppens celler bliver beskadiget, som kan vise sig i ved kræft, fosterskader, skader på immunforsvaret med mere (Vakil & Harvey 2009 5+16-17).

Liste over figurer

Figur 1 Narsaq med Kvanefjeldet i baggrunden, foto af Helene A. Johansen ____ *Forside*

Figur 2 Graf over karakteristiske emner ved et mineprojekt, lavet af Helene A. Johansen med inspiration fra Sisi Que & Kwame Awuah-offeis graf fra 2014 _____ *23*

Figur 3 Kort over Narsaq, Taseq-søen og Kvanefjeldet (Geus.dk, 2015), med Helene A. Johansens fremhævelse af stedsbetegnelser _____ *27*

Figur 4 Kort over Grønland (Greenland-travel.dk, 2015), fremhævelse af Narsaq, Helene A. Johansen _____ *27*

Figur 5 Narsaq set fra Kvanefjeldet, foto af Helene A. Johansen _____ *28*

Figur 6 GMEs telte på Kvanefjeldet, foto af Helene A. Johansen _____ *29*

Figur 7 Den gamle uranmine, foto af Helene A. Johansen _____ *30*

Figur 8 Is i fjorden ved Narsaq med båd i forgrunden, foto af Helene A. Johansen ____ *48*

Begrebsforklaringer

Bygd: Generelt defineres bygd, som en landsby i Grønland, Norge eller på Færøerne. Narsaq bliver defineret, som en bygd, dog som den største bygd i Grønland, grundet indbyggerantallet på cirka femtenhundrede borgere.

Elementer: Jeg bruger ordet element, som en overordnet betegnelse for de forskellige materialer eller stoffer, mineselskabet vil udvinde fra Kvanefjeldet af mineselskabet.

Fjeld: Den praktiske forskel mellem et fjeld og et bjerg, er ikke defineret konkret. Man kan dog sige, at fjelde er dog en betegnelse, som bruges om bjerge i nordiske lande (Nudansk ordbog 2010). Jeg vil bruge ordet, fjeld, til at beskrive Kvanefjeldet og de omkringliggende bjerge eller fjelde ved Narsaq.

Jord: Ordet jord, vil blive brugt til at beskrive overflade jorden. Det vil sige, den jord man for eksempel kan bygge et hus på. Definitionen er til for, at adskille ordet fra undergrunden, se *undergrund*.

Lokal: Jeg vil beskrive bygden, Narsaq, som et lokalt samfund. Jeg har lavet denne distancering fra det omkringliggende samfund, for at tydeliggøre at jeg refererer til de borgere, som bor i bygden.

Minedrift: Refererer hovedsagligt til selve den proces, hvormed et mineselskab udvinder materiale fra et geografisk afgrænset område. Begrebet er dog flertydigt og kan indeholde andre betydninger, som hjælpebygninger til selve minen, deponeringsmetoder og deponeringssted af restprodukt fra udvindingen af materialet.

Mineprojekt: Refererer i dette speciale hovedsagligt til GMEs foreslåede mineprojekt på Kvanefjeldet. Ordet kan også referere til andre miner i andre geografiske områder i Grønland og andre steder i verden, hvilket vil blive tydeligt udtrykt i specialet. Begrebet mineprojekt har også andre betydninger for mine informanter i deres forståelse af mineprojekter. Begrebet kan relateres til ord som aktionærer, aktiespekulanter, skattely, lobbyisme, udenlandske firmaer, udenlandsk arbejdskraft, tidligere uranmine på Kvanefjeldet, andre miner i Grønland, erfaringer fra andre steder både i Grønland og andre steder i verden omkring økonomiske, sociale, miljømæssige uheldige påvirkninger.

Mineselskab: Betegnelsen refererer til Greenland Minerals and Energy, som firma. Jeg vil til tider kun beskrive GME, som mineselskabet. Jeg gør dette af to grunde, for det

første for ikke hele tiden at skrive det lange navn, samt fordi jeg ikke ønsker specifikt at fremhæve, at det er GME. Det er alment kendt, at det er GME, der arbejder i lokalområdet ved Narsaq, og der er derfor heller ingen grund til at ligge skjul dette, men GME som specifik organisation er ikke relevant for dette speciale. GME er underlagt nationale og internationale standarder. De bruger samme fremgangsmetoder, som mange andre mineselskaber (Ballard & Banks 2003:298-299; GME.gl, 2015; Pritchard 1998:40-41+64-69), og derfor kunne mineselskabet være et hvilket som helst firma, og ikke nødvendigvis GME.

Tillid og mistillid: Jeg vil bruge begge begreberne i en mindre stærk form, se kapitel 2 for yderligere beskrivelse af dette. Det vil sige mindre stærkt en tro, men stærkere end tiltro. Der er tale om en skepsis overfor forskellige senarier og personer, som jeg vil kalde tillid og mistillid.

Undergrund: Det som ligger under jorden, se *jord*. Det kan dog også referere til malm fra et fjeld/ bjerg. Det vil sige, den stenmasse inde i fjeldet, der indeholde forskellige elementer.

Læsevejledning

Jeg bruger *kursiv*, når jeg beskriver situationer og interviews fra felten.

Eks.: *En lørdag aften i Narsaq.*

Jeg bruger kursiv ved begreber, når jeg introducere dem første gang.

Eksempel: Simmel beskriver desuden hvordan *tro*, er placeret i en religiøs kategori.

Desuden er problemformuleringen skrevet med kursiv.

Jeg bruger *kursiv* og ”anførelsestegn”, ved direkte tale fra mine informanter.

Eksempel: ”*Hvis det ikke skader, så er det vel okay?*”.

Jeg bruger dertil anførelses tegn, når ordet er tvetydigt eller skal forstås med forbehold.

Eksempel: At være ”sig selv”.

Jeg bruger parentes, når jeg refererer en forfatter eller informant eller stedsbetegnelse for en observation eller hændelse.

Eksempel: (Eriksen 2014:1) eller (Informationsmøde 24/5-2013).

Jeg bruger understregning af ord for at lægge yderligere vægt på ordet.

Jeg bruger fodnoter ved uddybende forklaringer af bestemte betegnelser eller begreber, som for eksempel en uddybning af det radioaktive element, uran.

Anonymisering: Alle informanter er anonymiserede, jeg har brugt pseudonymer for alle navne undtagen bygdens navn og det relevante mineselskab. Jeg vil yderligere uddybe dette i kapitel 3.

Sprog: Jeg talte dansk med alle mine informanter.

Kapitel 1

Introduktion

Dette speciale handler om tillid³ og mistillid⁴ blandt nogle borgere i en grønlandsk bygd i forhold til et mineselskab, det grønlandske Selvstyre og forestillingerne om fremtiden. Det grønlandske Selvstyre valgte i 2005 at åbne landet for interesserede mineselskaber, med henblik på at få etableret minedrift, udvide erhvervsområdet og tage et skridt nærmere et økonomisk selvstændigt Grønland (Enoksen, Karlsen og Motzfeldt 2005:3). Internationale mineselskaber kan derfor nu ansøge det grønlandske Selvstyre om et undersøgelseslicens, og hvis de får godkendt deres ansøgning, kan de begynde at undersøge mulighederne for deres mineprojekt, og derefter kan mineselskabet ansøge om godkendelse af det ønskede mineprojekt. De eventuelle mineprojekter, vil kunne give en økonomisk gevinst for Grønland, gennem flere arbejdspladser, samt afgifter og skatter til landet (Grønlands Hjemmestyre 2004:38). I løbet af mineselskabernes undersøgelsesfase skal selskabet oplyse og informere borgerne i lokalområdet om deres arbejde, for at minimere konflikter og få en *socialt licens* til at operere. Med socialt licens menes der, at mineselskabet skal finde opbakning blandt den lokale befolkning til deres mineprojekt (Kirkegaard 2013:6).

I den sydgrønlandske bygd, Narsaq, er det australske mineselskab GME i gang med at færdiggøre deres ansøgning om godkendelse af deres mineprojekt ved Kvanefjeldet, et fjeld der ligger cirka syv kilometer væk. Mineselskabet har siden de startede på undersøgelserne i 2007, løbende informeret borgere om deres projekt og ændret mineprojektet på opfordring fra borgerne (GME 2013:1; Informationsmøde 25/5-2013). Mineprojektet er dog, til trods for dette, stadig til debat blandt borgere. En debat der går på, hvorvidt mineselskabet skal have lov til at starte minen. Borgerne i Narsaq har ikke det lovmæssige belæg for, at bestemme om mineselskabets mineprojekt skal godkendes, men borgerlige protester har tidligere vist sig at kunne stoppe et projekt (Nikitina

³ Tillid: tro på at man kan stole på nogen eller noget, som for eksempel: *Have tillid til rigtigheden af en oplysning* (Politikens Nudansk Ordbog 2010). Jeg vil i kapitel 2 beskrive og diskutere tillid og mistillid, som valg af begreb, i forhold til socialvidenskaben og mit speciale.

⁴ Mistillid: en mangel på tillid til nogen eller noget (Politikens Nudansk Ordbog 2010).

2014:8632; GMEs informationsmøde 25/05 2013). Det er derfor nødvendigt for mineselskabet, at få en socialt licens fra borgerne Narsaq, hvis deres planer for et mineprojekt skal kunne gennemføres. Det grønlandske Selvstyre er den instans, der har det sidste ord i godkendelsen af GMEs mineprojekt. Det var derfor også et emne, der blev lagt vægt på blandt borgerne i en diskussion omkring risici, information, rettigheder til jorden og ventetid i beslutningsprocessen. Jeg vil derfor, på baggrund af mit feltarbejde, i dette speciale undersøge:

Hvilken rolle spiller det foreslåede mineprojekt for borgerne i Narsaq, samt hvordan relaterer denne beslutning sig til opfattelsen af det grønlandske Selvstyre og forestillingerne om fremtiden?

Formål med specialet

Generelt: Formålet med dette speciale er at analysere, hvad der sker i Narsaq i forhold til det forestående mineprojekt ved Kvanefjeldet. Efter mit feltarbejde, er emnet blevet beskrevet betydeligt i både de grønlandske og danske medier, som giver et mere rapporterende og deskriptivt billede af situationen. Jeg har derfor valgt, at lave en dybere analyse af udviklingen med borgerne i fokus, ved ikke kun at se på nogle borgers opfattelse af mineselskabet; men også se hvordan deres forhold til det grønlandske Selvstyre kommer til udtryk, samt hvordan de ser på den fremtid det grønlandske Selvstyre arbejder hen i mod.

Specielt om miner: Den akademiske socialvidenskabelig litteratur omkring mødet mellem en lokal befolkning og et mineselskab, samt problemstillingen omkring den lokale befolknings beslutningstagning vedrørende et mineprojekt, er ikke overvældende. Minedrift i antropologien er ofte koncentreret om lokale befolkninger, hvor en mine er etableret, og hvor den lokale befolkning bliver udnyttet på den ene eller anden måde, et fænomen der har fået betegnelsen: *The resource curse*. Historier herom spænder fra forurening af miljøet og sundheden (Belem 2009:121), vold, kriminalitet, korruption, skattely og skattefrie helligdage (Akabzaa 2009:34) og politisk engagement (Ballard & Banks 2003:287-301; Campbell 2009:1-5; Robinson 2006:450). Dette speciale vil tage et lidt anden retning, og undersøge hvordan selve processen ved at træffe en beslutning om et mineprojekt, og dernæst vise nogle af de problematikker, der kan opstå ved et sådant

social-økonomisk møde. Med specialet, håber jeg at øge den antropologiske litteratur herom, samt opmærksomheden for denne problematik.

Analytisk og teoretisk ramme

Jeg vil her beskrive den analytisk tilgang til dette speciale, samt den mest relevante litteratur omkring tillid og mistillid.

Analytisk tilgang

Jeg har i dette speciale taget en hermeneutisk fænomenologisk videnskabsteoretiske tilgang, som blev grundlagt af Heidegger og er en videreudvikling af Husserls fænomenologi (Laverty 2003:23-24).

Fænomenologi og hermeneutik er beskrevet af mange forskellige teoretikere, som har hver deres forståelse af de to videnskabsteoretiske retninger, hvor jeg vil blandt andet vil gøre brug af Desjarlais & Throop (2011) beskrivelse af fænomenologi og hermeneutik.

Fænomenologi er en metode hvormed undersøgeren forsøger at beskrive det undersøgte ud fra det undersøgtes perspektiv, samtidig med at observatøren prøver at reducere fænomenet og sin egen fortolkende fremstilling af fænomenet, og mindske fortolkning og højne deskription og objektivitet (Seamon 2009:157; Verde 2011:5; Bernard 2006:23-24; Kafle 2011:186-187). En hermeneutisk fænomenologisk tilgang, er hvor undersøgeren ikke reducerer det undersøgte, men derimod prøver at inkorporere diverse udenom liggende elementer, der kan påvirke den virkelighed, det undersøgte befinder sig i, som sociale og historiske erfaringer, samt undersøgerens egen relation til det undersøgte. Hermeneutikken er derfor et mere fortolkende tilgang end fænomenologien (Desjarlais & Throop 2011:93; Laverty 2003:15; Seamon 2009:169). Mine informanter brugte ofte historiske erfaringer til at forklare deres holdninger, og jeg bruger derfor flere steder i specialet historiske erfaringer til at uddybe mine informanternes udsagn sammen med den sociale kontekst, de befinder sig i. Dertil har specialet en fænomenologisk hermeneutisk tilgang, da jeg mener, jeg har en stærkere grad af fortolkning, end den rene form af fænomenologi kan rumme. Jeg vil prøve at beskrive og referere, hvordan mine informanter danner sig en holdning til mineprojektet, ved både at kigge på den nuværende og historiske kontekst de befinder sig i. Desuden tilslutter jeg mig til den forståelse, at jeg som observatør ikke er usynlig og derfor muligvis har haft en påvirkning på mine informanternes udsagn. Min position som antropolog, kan have påvirket mine informanternes

udsagn, da jeg med rette ikke kan være fuldstændig objektiv, transparent eller usynlig vil min tilstedeværelse have haft en indflydelse, som jeg ikke vil give mig i kast med at bortforklare. Mine informanter er selvstændige tænkende individer, og jeg vil derfor ikke stille hypoteser om eller skemaer over, informanternes handlinger, da jeg mener der er uendelige handlingsmuligheder.

Tillid og mistillid

For de borgere, jeg talte med, var de gennemgående temaer: tillid og mistillid. Tillid og mistillid blev udtrykt i flere kategorier i forhold til: mineselskabet, mineprojektet, det grønlandske Selvstyre og beslutningsprocesserne i forbindelse med godkendelsen af GMEs mineprojekt. Dertil kom borgerne med udtalelser omkring tillid og mistillid til den fremtid det grønlandske Selvstyre arbejdede henimod, samt selvstændighedstanken og retten til jorden. Jeg vil derfor gøre brug af litteratur omkring tillid og mistillid og holde det op mod de empiriske data, som jeg samlede i Narsaq.

Jeg vil tage udgangspunkt i den tyske filosof og sociolog Georg Simmel, der bliver karakteriseret som grundlæggeren af den videnskabelige forståelse af tillid (Larsen 2007:119). Specifikt henvises der til to værker *The philosophy of money* (2005 [1900]:177-179) og *The sociology of Georg Simmel* (1964[1908]:318), hvor Simmel beskriver, at mennesker griber efter tillid, når der ikke er tilstrækkelig information til rådighed. Mennesket ville søge mod en kalkuleret beslutning eller holdning ved at se på information og fakta, og hvis al information var til rådighed ville tillid være unødvendig. Desuden forklarer Simmel, at tillid er meget ustabil og hurtigt kan skifte til mistillid (Simmel 1964[1908]:318). Jeg vil bruge Simmels forståelse af tillid i forhold til tillid i Narsaq. Borgerne stod i en situation, hvor de skulle danne sig en holdning om et mineprojekt, de ikke kunne få den fulde information omkring, og derfor afhang deres beslutning af enten tillid eller mistillid til den information de havde til rådighed. Desuden fandt jeg at borgernes holdning nemt kunne skifte fra tillid og mistillid, som ligeledes er beskrevet af Simmel.

Jeg vil dertil gøre brug af Niklas Luhmanns (2000 [1988]) opfattelse af begrebet tillid, som er beskrevet i artiklen *Familiarity, Confidence, Trust: Problems and Alternatives*, Tillid er ifølge Luhmann (2000 [1988]) forbundet med en holdning eller beslutning, hvor risici er en del af beregningen. Tillid opstår, når mennesker ikke kan overskue alle risici ved et emne, og når de eventuelle risici og negative effekter ikke overstiger de potentielle

positive udfald (Luhmann 2000[1988]:96). Jeg vil bruge Luhmann til yderligere at give en forståelse for de potentielle positive effekter, samt eventuelle risici ved GMEs mineprojekt. Jeg vil i forlængelse af Luhmanns forståelse af risici, vise, hvordan disse blev brugt som argumenter i etableringen af den enkelte borgers holdning til mineprojektet. Desuden vil jeg udfordre Luhmanns teoretisering om, at tillid opstår hvor der ikke er større risici tilstede. Jeg fandt, blandt borgers forklaringer, at ved præcis de samme risici, eventuelt store risici, resulterede det i vidt forskellige holdningsmæssige udfald, både i form af tillid og mistillid.

Dertil vil jeg bruge, Mary Douglas og Aaron Wildavsky (1983), som i deres bog *Risk and Culture*, der forklarer, at mennesker tager et aktivt valg ved at fravælge bestemte risici, for kunne tage et ståsted, en beslutning eller holdning. Individet ville blive handlingslammet, hvis individet skal medtage alle risici ved stillingstagen ved et problem (Douglas & Wildavsky 1983:72-73). Jeg vil følge Douglas og Wildavskys teori, ved at vise, hvordan nogle borgere tog et aktivt valg uden at træffe en egentlig beslutning om de ønskede mineprojektet eller ej. Den gruppe borgere, fravalgte ikke risici for at nå frem til et ståsted, fordi det var for kompliceret for dem på baggrund af manglende viden om projektet. Dette medførte at borgerne ønskede en professionel uafhængig vurdering af mineprojektet, som de så kunne træffe en beslutning på baggrund af. Andre borgere tog et valg imellem positiv og negativ tilslutning til mineprojektet, dog ikke ved at nogle risici blev fravalgt. Beslutningen handlede om en prioritering af de forskellige risici set i forhold til det mulige mål for mineprojektet.

Der var information tilgængeligt for borgerne om mineprojektet, og muligheder for at tilegne sig yderligere information. I lyset af DiPiazza & Eccles (2002) artikel *Building public trust: the future of corporate reporting*, om hvordan beslutningstageren skal have tillid til den information der er til rådighed, samt hvordan information resulterer i paradoksale ønsker om mere information. Jeg vil ud fra denne teori beskrive hvordan nogle borgere finder, at den information som de står med er tendentiøs, fordi meget af den information kommer fra mineselskabet selv, og ikke fra uafhængige eksperter, hvorved der opstår en vis mistillid til den fremlagte information.

Anonymitet

I kapitel 3, vil jeg gennemgå de metodiske og etiske overvejelser sammen med en beskrivelse af felten. Jeg vil dog her, beskrive mine overvejelser om anonymitet, da det var vigtigt for mange af mine informanter, og deraf give en beskrivelse af de fremskrevne informanter i specialet.

Den første etiske retningslinje for antropologer fra Association of Social Anthropologists of the UK and Commonwealth (1999), stadfæster at man som antropolog der udfører feltarbejde skal respektere sine informanternes rettigheder, interesser, følsomheder og privatsfære (ASA 1999). Det mine informanter lagde mest vægt på var anonymitet. Jeg vil derfor her fremlægge, hvordan jeg beskytter mine informanter og imødekommer deres ønske om anonymitet.

Der er meget almindeligt, hvis ikke en selvfølge, at antropologer slører deres informanternes identitet. Diskussionen består i, til hvilken grad man som akademisk researcher bør sløre sine data for, at det skrevne materiale ikke blive uvidenskabeligt. Det mest almindelige er at ændre navne, ændre få eller mange karakteristika ved informanterne og ændre navnet på det sted feltarbejdet udføres, om det er en by eller institution (Kaiser 2009:1634). Mit feltarbejde centrerede sig om et foreslået mineprojekt i Grønland, der var placeret tæt på en bygd og som blandt andet skulle udvinde det radioaktive materiale, uran. Disse to karakteristika, mener jeg er vigtige at inddrage i specialet, for at forstå den problematik mine informanter befandt sig i. Det eneste sted i Grønland, hvor borgerne er i sådan en situation er i Narsaq. Jeg har derfor valgt ikke at anonymisere bygdens navn og mineselskabets navn, da det er alment kendt hvilket mineselskab, der arbejder der. Jeg har derimod valgt, at anonymisere navnene på mine informanter og alle deres karakteristika. For at kunne fuldstændiggøre opgaven om anonymitet, er jeg gået et skridt videre. Flere af mine informanter var usikre på, om det overhovedet var mig muligt at beskytte deres anonymitet. De startede ofte ud med en kritisk indstilling til mit arbejde. Jeg kunne ikke få information fra borgerne, hvis jeg ikke gav dem anonymitet. Mine informanter forklarede deres ønske om anonymitet med, at bygden var lille, og derfor ville det være nemt at finde frem til de enkelte individer ved blot få karaktertræk. Desuden bor der ikke så mange mennesker i Grønland, hvilket betyder at mange kender hinanden, har hørt om eller har en ven der kender én. Derved bliver udtalelser personlige og informanten ville personligt stå til regnskab for det, der kom til at stå i mit speciale. Det

kunne fører til konflikter og inddragelse af mine informanter i debatter og diskussioner, som de ikke ønskede at være en del af. Jeg valgte derfor, at sige til alle mine informanter, at deres udtalelser til mig var fuldstændig anonyme, også til de få informanter som ikke prioriterede anonymitet så højt. Jeg tog dette valg, da jeg ikke ville gøre forskel på mine informanter, og fordi jeg ikke ønskede at optrappe konflikter mellem borgerne med mit speciale. Anonymitet var derfor meget vigtigt og for at kunne holde mit løfte har jeg valgt at bruge Mary Carol Hopkins (2009) metode til dette. Hopkins vælger, på baggrund af sit studie af en mindre og meget karakteristisk gruppe, at samle flere personer under en ny opdigtet person. Derved bruger hun sit empiriske materiale, samler informanter i grupper og konstruerer derefter i sit skrevne materiale situationer, som ikke er sket og personer som ikke eksistere, men som er typiske for den gruppe hun lavede feltarbejde hos (Hopkins 2009:129). På samme måde har jeg selv konstrueret de personer, der fremstår i dette speciale. Jeg har delt informanterne op i grupper og i dette speciale beskrevet gruppen, som én person. Jeg har derved fjernet karakteristika og tilskrevet nye. De personer, der fremstår i dette speciale, ”eksisterer” derfor ikke. Det bygger på min empiriske data fra felten, men hvor forskellige personers holdninger, bekymringer og udtalelser og blandet sammen i én person. Under mit feltarbejde sørgede jeg derfor også for at samle flere udtalelser fra borgere med samme holdning. Jeg lavede den regel, som betød at jeg kun kunne anvende en holdning i mit speciale, hvis jeg have mindst tre informanter, som gav udtryk for det samme. På den måde fik jeg samlet mine grupper af informanter og holdninger, som jeg kunne beskrive i specialet. Skulle nogle informanter kunne genkende nogle fremskrevne holdninger i dette speciale, er informanten altså ikke alene om denne udtalelse. Udtalelsen er desuden skrevet sammen med andre informanters udtalelser fra samme holdningsgruppe, som derfor giver yderligere beskrivelser, som muligvis ikke var beskrevet af den ene informant. Desuden er de karakteristika, jeg har tillagt mine konstruerede personer i specialet, typiske for bygdens borgere, men den bestemte sammensætning er ikke nogen jeg har mødt eller talt med i løbet af mit feltarbejde. Jeg mener derfor, at jeg har gjort alt hvad jeg kan for at anonymisere mine informanters identiteter. På baggrund af dette speciale burde det ikke være muligt at genkende nogle personer, og hvis andre mener de genkender personlige udtalelser, kan de være helt sikre på at de ikke kan bruge mit speciale som argument mod én person, da

de ikke kan vide hvor den specifikke informants holdninger og udtalelser starter og stopper.

I forhold til den akademiske debat, om hvorvidt mit skrevne materiale kan holdes inden for en videnskabelig grænse, mener jeg at det som sådan ikke er vigtigt for mine argumenter og min analyse, hvem de forskellige informanter præcis er. De personer jeg har fremhævet ”eksistere ikke” i virkeligheden, men at de holdninger og udtalelser gør. Jeg bygger dette speciale på holdninger, udtalelser og bekymringer, som er at finde og bliver diskuteret i Narsaq. Dertil har jeg givet de informanter jeg beskriver i dette speciale karaktertræk, som er almindelige for borgere i Narsaq. Desuden mener jeg, at det i dette tilfælde, er det vigtigste, at jeg kan udvise respekt over for informanternes ønsker, og derved ikke gøre skade på mine informanter gennem min funktion som antropologistuderende. Hermed har jeg sandsynliggjort den videnskabelige brug af mit empiriske materiale, uden at gå på kompromis med informanternes ønske om anonymitet.

Informanterne

I løbet af dette speciale, vil man derfor kunne følge informanterne: Salik, Karen, Søren og Malu⁵.

Salik er midt i fyrrerne og arbejdsløs. Han har kone, børn og anden familie i bygden. Salik er uddannet minearbejder og håber, at mineprojektet snart vil komme i gang, så han kan få arbejde på minen. Han er ikke bekymret for de eventuelle negative risici ved mineprojektet, og har tillid til mineselskabets sikkerhedsprocedurer. Han er gennemgående positiv over for mineprojektet.

Karen er en ældre dame, som har boet både i Danmark og Grønland. Hun har familie i bygden og håber at blive boede i Narsaq resten af hendes liv. Karen er lidt bekymret for antallet af undersøgelseslicenser der bliver givet ud, og taler om en ny form for kolonisering af Grønland. Karen er til at starte med bekymret for konsekvenserne ved det eventuelle mineprojekt, men synes alligevel minen skal startes. Karen har egentlig to holdninger til mineprojektet. På den ene side er hun imod på grund af de eventuelle risici, men på den anden side vil hun ikke stå i vejen for at andre kan få et arbejde, og vil derfor

⁵Informanterne beskrevet i specialet er blevet tildelt en blanding af grønlandske og danske navne, fordi det repræsenterer en fordeling af navne, som var at finde i bygden.

stemme ja, hvis der var en afstemning. På grund af den lange ventetid til den endelige afgørelse, bliver Karen dog mere ligeglad og ønsker egentlig bare at der skal tages en afgørelse, da hun er blevet træt af at diskutere mineprojektet.

Søren er en fisker og har boet omkring 10 år i bygden. Han var til at starte med positivt indstillet over for mineprojektet, men efterhånden er han begyndt at tvivle mere og mere. Han er til dels utilfreds med det grønlandske Selvstyre og er bekymret for de eventuelle negative påvirkninger minen kan få for hans erhverv. Søren har til at starte med tillid til mineselskabet, men udvikler efterhånden mere mistillid.

Malu er en kvinde i trediveerne, som har boet i Narsaq hele sit liv. Malus officielle holdning til mineprojektet er, at hun ikke ved, hvad hun skal mene. Hun mener, at det må være nogle eksperter, der giver en kvalificeret vurdering af mineprojektet. Malus holdning er uafklaret, hun ved ikke hvor hun skal stå.

Specialets strukturering

I kapitel 2, vil jeg vise nogle af de problematikker, der kan opstå i beslutningsfasen om hvorvidt et mineselskab kan godkendes til at bygge en mine i et lokal område. Jeg ønsker at vise, hvor svært det kan være for nogle borgere at tage stilling til den komplekse informations- og videns-mængde, det kræver for at kunne overskue diverse potentialer og risici ved et mineprojekt. Mineindustrien har gennemlevet forandringer siden 1960'erne og omformet deres praksis til at have større fokus på lokal befolkninger. Jeg mener dog, at der stadig mangler forbedringer før forholdet mellem et mineselskab og en lokal befolkning bliver ligevægtigt. Dertil vil jeg vise hvordan tillid og mistillid ligger til grund for flere borgeres holdning til GMEs mineprojekt, som kommer til udtryk ved manglende information, overblik over risici og uafhængige eksperters syn på projektet, hvorved nogle borgere ser sig nødsagtigt til at basere deres holdning på tillid eller mistillid til mineselskabet og deres mineprojekt.

I kapitel 3, vil jeg give en yderligere forståelse for bygdens situation, hvor arbejdsløshed og urbanisering spiller en stor rolle for borgerne og bygden. Derfor kan mineprojektet være en tiltrængt håndsrækning, hvor øgede arbejdspladser og tilflyttere kan modvirke bygdens nuværende samfundsmæssige processer. Jeg vil desuden beskrive, hvordan mit sammenspil med borgerne udløste tanker om tillid og mistillid omkring mit virke som

antropologistuderende, min empiriske dataindsamling og fremstilling af felten i det skrevne materiale.

I kapitel 4, vil jeg beskrive nogle borgeres forhold til landet, jorden og undergrunden, som blev udfordret i forhold til mineselskabet og mineprojektet. Rettigheder til undergrunden er først for nylig blevet hjemtaget i forbindelse med indførelsen af det grønlandske Selvstyre, hvorved nogle borgere fandt det problematisk, at Selvstyret allerede var begyndt at sælge ud af disse rettigheder. Jeg vil derved vise, hvordan der opstod konflikter mellem nogle borgere i Narsaq og mineselskabet på grund af uoverensstemmelser omkring rettighederne til at opholde sig på fjeldene og italesættelse af ejerskab til undergrunden. Jeg vil deraf vise, hvordan det postkoloniale forhold er med til at forme nogle borgeres identiteter, samt ønsket for et selvstændigt Grønland, hvor man er ”sig selv” og ikke underlagt andre, den danske stat såvel som udenlandske minefirmaer.

I kapitel 5, vil jeg beskrive, hvordan ventetid kan have en indflydelse på nogle borgeres holdning til mineprojektet og deres motivation til forsat deltagelse i diskussionen. Derudover, vil jeg beskrive nogle borgers tanker om det grønlandske Selvstyre. Det grønlandske Selvstyre er den instans, der har lovmæssigt belæg for at bestemme hvorvidt mineselskabets projekt skal godkendes. Jeg vil derfor i dette kapitel, vise hvordan tillid og mistillid blev udtrykt af borgerne i forhold til det grønlandske Selvstyres beslutningsprocesser omkring uran og mineprojektets fremtid. Tillid og mistillid er dels grundet i erfaringer fra den grønlandsk politiske historie, hvor nogle politikere i Selvstyret havde handlet med egen vinding for øje på bekostning af fællesskabet. De historiske erfaringer, blev af borgerne, beskrevet enten som et sluttet kapitel i den grønlandske politiske historie, eller som et retvisende incitament for, hvordan fremtiden kunne forløbe. Jeg vil desuden gennemgå forestillinger om og håbet for den fremtid som det grønlandske Selvstyre arbejder henimod. Jeg vil derved vise, hvordan nogle borgere finder, at mineprojektet kan være løsningen på Grønlands økonomiske, sociale og demografiske problemer, og i modsætning til andre borgere, der hellere så, at Grønland skulle finde alternative metoder til at bære landet videre økonomisk.

I kapitel 6, vil jeg lave en opsamling af hovedpunkterne fra de foregående kapitler, samt konkludere på analysen. Desuden vil jeg skrive en kort perspektivering, samt et efterskrift hvor jeg beskriver nogle hændelsesforløb efter feltarbejdet blev udført.

Kapitel 2

Hvis det ikke skader, så er det vel okay?

I dette kapitel vil jeg vise, at forholdet til det foreslåede mineprojekt, for nogle borgere, udgjorde en diskussion om hvorvidt mineprojektet skulle godkendes. Det var en diskussion vedrørende forskellige holdninger, som skulle tages på baggrund af de tilgængelige informationer vedrørende mineprojektet. Jeg vil vise, hvordan information, borgerinddragelse og risici havde en central plads i holdningsdannelsen, og at tillid og mistillid blev omdrejningspunktet for borgerne holdninger. Jeg vil starte med at vise sammenspillet mellem en gruppe borgere og mineselskabet ved et informationsmøde i bygden.

Det er en stille lørdag aften i Narsaq. Den sidste uges tid, har der hængt en seddel fra mineselskabet GME på opslagsstavlen ved Pilersuisoq, et grønlandsk supermarked. Sedlen er en invitation til et informationsmøde vedrørende den seneste udvikling af mineselskabets mineprojekt på Kvanefjeldet. Mødet bliver holdt i medborgerhuset, et større træhus der ligger midt i bygden. GME har arbejdet med mineprojektet siden 2007, og har siden dets begyndelse, løbende holdt informationsmøder og andre arrangementer for borgerne. Mødet bliver holdt af to direktører fra mineselskabet, som er fløjet fra Australien for at holde mødet her, samt en lokal medarbejder. Der er mødt cirka fyrrer borgere op, ud af en befolkning på cirka 1.500. På den første del af mødet, forklarer den ene direktør omkring de ændringer de har lavet i forhold til det tidligere foreslåede mineprojekt. "Så det passer bedre til det grønlandske samfund", forklarer direktøren. Det er ændringer, som en mindre mine end først foreslået, så der vil være færre minearbejdere ansat ad gangen og der vil derved være mindre trafik gennem bygden. Derved vil minen få en længere levetid, og økonomi og arbejdspladser vil blive spredt ud over flere år, fra de tidligere 30 år til nu over 100 år. Nogle borgerne var ved det sidste møde kommet med kommentarer til dette, og mineselskabet har nu ændret deres tidsramme for projektets levetid for minen på baggrund af borgernes opfordring. Den

sidste del af mødet er tilegnet spørgsmål og kommentarer fra borgerne, og da tiden kommer rækker flere borgere med det samme hånden op. Alle spørgsmålene omhandler, hvordan direktørerne vil sikre borgernes sikkerhed og sundhed, samt miljøet omkring minen: vil der for eksempel falde radioaktivt støv hen over bygden, om restaffald fra minen kan hobe sig op i jorden, drikkevandet eller fiskene. De to direktører svare til alle spørgsmålene, at der ikke er nogen større fare ved deres projekt, at de ikke kan svare specifikt på de spørgsmål nu, men at det vil blive besvaret i de to endnu ikke offentliggjorte uafhængige rapporter om netop sundheds- og miljømæssige forhold ved deres mineprojekt. På trods af direktørenes svar, kommer der flere og flere spørgsmål om, hvordan de vil sikre det ene og det andet. Til sidst står tolken og diskuterer med en borger, som bliver mere og mere ophidset. Direktørerne vælger da at slutte mødet og frasiger sig flere spørgsmål fra borgerne denne aften, men henviser borgerne til at kontakte dem via deres e-mail adresser eller deres lokale medarbejder, der bor i bygden, med yderligere spørgsmål (Informationsmøde den 25/05 2013).

Informationsmødet viser, hvordan de fremmødte borgerne på den ene siden prøver at sætter sig ind i mineselskabets mineprojekt gennem deres deltagelse, samt at de har problematiserende spørgsmål til mineprojektet og bekymringer om, hvordan mulige risici ved mineprojektet vil blive håndteret. På den anden side står mineselskabet og fortæller om, hvordan de allerede har ændret deres projekt, på borgernes opfordring, samt hvordan den nye plan for mineprojektet ser ud. Oplægget er ikke fyldestgørende for flere af borgerne, som ønsker mere information om eventuelle risici, hvortil mineselskabet kun kan give et overordnet svar, om at det vil blive beskrevet og offentliggjort på et senere tidspunkt. Dette scenarie var generelt for den tid i processen, hvor jeg lavede feltarbejde.

Mineselskabet havde foreslået et projekt, og borgerne prøvede at navigere rundt i den tilgængelige information og tage stilling til mineprojektet. De risici, som de fremmødte borgere spurgte om, var risici, som var blevet omtalt i aviser eller som borgerne selv havde fundet frem til ved at undersøge mulige risici ved et mineprojekt. Mineselskabets udtalelse om, at der ville blive taget hånd om alle risici ved projektet var ikke fyldestgørende for borgerne, og der blev udvist en vis frustration fra de utilfredse borger og de ansatte hos mineselskabet. Da situationen var låst i en hårdknode, valgte mineselskabets ansatte at slutte mødet, da de ikke kunne komme videre. Informationsmødet var ikke et udtryk, for at borgerne ikke ønskede mineprojektet, men

en indikation af at der var nogle problemstillinger især omkring mineprojektets sikkerhedsprocedure, som borgerne ønskede svar på. Det vil sige, hvordan borgerne kunne føle sig trygge ved mineprojektet, og som kunne fjerne nogle af de betænkeligheder nogle af borgerne havde ved mineprojektet.

At tage en beslutning

Pierre Bourdieu forklarer i sin bog *Pascalian Meditations*, hvordan en rationel funderet beslutning bliver taget ved at opveje potentielle resultater med mulige veje man kan gå for at nå det ønskede mål, baseret på den tilgængelige information, som oftest er ufuldkommen og evigt varierende, samt at mennesker sjældent kan overskue alle potentielle emner ved en sådan beslutning, og må slå sig til tåls med et tage en beslutning funderet på et evigt foranderligt grundlag (Bourdieu 2000 [1997]: 219-220). Dertil kommer den enkelte persons bevæggrund for at tage en beslutning, som *habitus*. Det vil sige, hvilke erfaringer, kulturelle og sociale omstændigheder fra fortiden, nutiden og fremtiden, som kan gøre sig gældende for hvordan personen vælger at handle i nuet, ved at tage en beslutning (Bourdieu 2000 [1997]: 138+220). Når en person skal tage en beslutning eller danne sig en holdning, er der derfor utallige udfald og indfald hvorpå, en sådan beslutning tages.

Det er ikke min mål at vise alle aspekter af den beslutning, som borgerne i bygden stod overfor, men at vise, hvordan nogle borgere tog en beslutning og dannede en holdning, og hvad de lagde til grund for dette. Jeg vil deraf vise, hvordan tillid og mistillid blev et omdrejningspunkt for relationen til det foreslåede mineprojekt, og ved at gennemgå håb for fremtiden, bekymringer for eventuelle risici, borgerinddragelse, samt den tilgængelige og manglende information om beslutningen.

Da jeg begyndte mit feltarbejde i bygden, undrede jeg mig over at jeg fik et gennemgående svar på spørgsmålet, om hvad de forskellige borgere mente om mineprojektet. Svaret var: ”Hvis det ikke skader, så er det vel okay?”. Det var det samme svar jeg fik, hver gang jeg talte med en ny person, lige meget om det senere skulle vise sig, at de var for eller imod projektet. Til at starte med forstod jeg ikke, at det var et spørgsmål. Jeg troede svaret var et udtryk for, at de adspurgte borgere mente, at mineprojektet var i overensstemmelse med deres forventninger, at det var sikkert i forhold til sundheden og miljøet og at brugen af ordet *vel*, var en henvisning til at jeg spurgte til

deres holdning. Efterhånden, som jeg fik talt mere med mine informanter, blev det dog klart for mig, at det gennemgående svar jeg fik i starten var udformet som et spørgsmål, ligesom *hvem ved?* Sætningen var et udtryk for, at borgerne ikke havde tilstrækkelig med information og fakta til at tage en rationel funderet beslutning om, hvad de mente om mineprojektet og hvad der ville være det bedste for dem og bygden. Derfor blev den korte version af svaret på mit spørgsmål til *"hvis det ikke skader, så er det vel okay?"*. Sætningen blev senere erstattet af én af to andre sætninger: *"Jeg tror ikke mineselskabet kan magte opgaven"* eller *"Jeg tror mineselskabet kan klare det, og jeg synes de skal have en chance"*. Jeg talte dansk med mine informanter, og i det danske sprog bruges ordet tro i forskellige sammenhænge i forskellige styrker, som for eksempel: 1. i en stærk form, som en uforbeholden tro på gud. 2. i en mindre stærk form, som tro på noget er sandsynligt. 3. i en svag form, som i tillid til nogen eller noget (Politikens Nudansk Ordbog 2010). Borgerne brugte ordet *tror*, som et udtryk for at de havde tillid eller mistillid til mineselskabets evne til at få etableret en mine. På dansk siger man sjældent: *jeg har mistillid til projektet* eller *jeg har tillid til mineselskabet*. På dansk bruger man i stedet ordet, *tror*. Jeg har valgt at lave en fortolkning i dette speciale, ved at betegne brugen af ordet tro som tillid og mistillid i henhold til den sammenhæng som ordet tro forekommer i. En fortolkning som jeg mener, er den mest korrekte i forhold til det mine informanter fortalte og gav udtryk for.

Tillid i socialvidenskaben

Tillid er tidligere blevet forklaret i antropologien og sociologien, som beskrevet i kapitel 1. Jeg vil her lave en dybere beskrivelse af Simmels (1964[1908]) forståelse af tillid. Simmel laver en adskillelse af *tro (faith)* og *tillid (trust)*. Simmel beskriver tro, som en meget stærk form af tillid. Han forklarer, at tro er anderledes fra tillid, da tro ligger i en religiøs kategori. Man kan tro på Gud, her afskærer man sig fra at ville have beviser for Guds eksistens, der er derfor tale om en ren form af tillid. Det er anderledes mellem mennesker, da der altid vil være brug for en vis del af empirisk grund for at have tillid eller mistillid til en person, som ofte skal revurderes af det enkelte individ fra tid til anden (Simmel 1964[1908]:318). Simmel beskriver desuden, hvordan mennesker har brug for tillid, når der ikke findes tilstrækkelig information til deres rådighed. Det vil sige, at hvis en person har al den nødvendige information til rådighed, ville der ikke være brug for tillid, da man ville kunne basere sin holdning eller beslutning på fakta (Simmel

1964[1908]:318). Simmel skelner denne forståelse af tillid, mellem en beslutningstager, der enten har viden eller ikke har viden om et emne eller problemstilling, *knowledge* og *ignorance* (Simmel 1964[1908]:318). Jeg har valgt at bruge betegnelserne tillid i forlængelse af Simmels beskrivelse af tillid. Jeg mener, det er vigtigt at lave en adskillelse mellem tro og tillid i forhold til hvordan, borgerne danner deres holdning i forhold til det foreslåede mineprojekt. Brugen af ordet tro, ville i dette speciale være for uhåndgribeligt, da det er flertydigt og kan bruges i så mange forskellige grader. Derfor bruger jeg betegnelsen tillid, så det bliver mere præcist hvad borgernes holdning grundet i og hvad jeg beskriver.

Til at beskrive modsætningen til tillid, vil jeg bruge begrebet mistillid. Anthony Giddens (1990) beskriver hvordan manglende tillid, som at være skeptisk over for nogen eller have en negativ attitude for noget bestemt. Giddens mener, at begrebet mistillid (*distrust*) er for svagt, da han ser det tenderes til eksistentiel angst og frygt (Giddens 1990:100). Jeg mener dog, at mistillid, som det almindeligvis defineres på dansk, er et begreb som stemmer overens med min empiriske data. Ordene angst og frygt er for stærke i forhold til, hvad jeg observerede hos borgerne. Derfor har jeg valgt at beskrive de to polariseringer omkring holdningen til GMEs mineprojekt, som at borgerne havde tillid eller mistillid til mineprojektet og mineselskabet.

Dertil beskriver Luhmann (2000 [1988]), hvordan tillid er forbundet med risici. Luhmanns beskrivelse, skal forstås i forlængelse af Simmels forklaring om at tillid er vigtigt, der hvor man ikke har tilstrækkelig viden. Det vides ikke, om man potentielt tager en beslutning om noget, som kan komme til at skade en selv. Luhmann definere tillid, som en løsning på problemer hvor risici indgår. Det vil sige, at mennesker vælge at have tillid i stedet for at gå i dybden med diverse risici. Luhmann understøtter dog, at de forskellige negative konsekvenser ikke må være større end det potentielle udfald af beslutningen, således at beslutningstageren ville blive negativt indstillet over for beslutningen (Luhmann 2000[1988]:96). Luhmann ser derfor tillid som et værktøj, der hjælper folk med at tage en beslutning eller holdning til noget bestemt. I stedet for at medregne alle risici, vælger mennesker at fundere deres holdning eller beslutning i tillid, så længe de kendte risici ikke overstiger de potentielle gavnlige effekter af beslutningen. I forlængelse af dette, beskriver Mary Douglas og Aaron Wildavsky (1983) i deres bog *Risk and Culture*, hvordan mennesker fravælger forskellige risici, for at kunne tage en

beslutning. Douglas og Wildavsky forklare, at beslutningstagerne ville blive handlingslammede, hvis de prøvede at medregne alle risici ved en beslutning, da der ville være for mange variabler at tage højde for, som ville føre til en fastlåst situation og manglende beslutning. Dertil beskriver Douglas og Wildavsky, at moralske forventninger til den person der skal tage beslutningen ofte er den mest overvejende faktor, når der skal tages en beslutning (Douglas & Wildavsky 1983:72-73). Det vil sige, at på trods af kendte risici, vælger beslutningstagerne ofte at se på moralske forventninger til dem selv, når der skal tages en beslutning. Douglas og Wildavsky adskiller sig her til dels fra Luhmann, da de medregner moralske forventninger. Gido Möllinger (2001) har i sin artikel *The Nature of Trust: From Georg Simmel to a Theory of Expectation, Interpretation and Suspension*, prøvet at samle de forskellige omtalte teoretikere og lavet en mere overordnet beskrivelse af processen for at opnå tillid eller mistillid. Processen består af tre trin: 1) Det begynder med en fortolkning (*interpretation*) af empirisk data, såsom beslutningstagerens virkelighed, det vil sige konteksten, samt information om beslutningen og historiske erfaringer i forhold til beslutningen. 2) Derfra kommer forventning (*expectation*), her bliver forventninger vejet op mod det mulige resultat fra fortolkningsfasen. 3) Den sidste del af processen er det spring, der er mellem det der vides og det man ikke ved, og det er netop der hvor tillid eller mistillid opstår. Beslutningstageren fravælger forskellig information, potentialer eller risici, for at tage en beslutning, (*suspension*). (Möllinger 2001:415-417). Möllingers model er meget anvendelig i forhold til mine observationer vedrørende tillid og mistillid i Narsaq. De borgere jeg talte med lavede en fortolkning af, hvad de selv og bygden havde brug for. Det vil sige, de forklarede mig om deres kontekst, som arbejdsløshed og national økonomi. Dernæst blev der talt om den grønlandske historie, den danske kolonisering af landet og hvordan den relaterede sig til den nuværende udvikling inden for mineralindustrien, udlicitering af licenser og rettigheder til den grønlandske undergrund. Dertil talte borgerne om forventninger, hvordan mineprojektet kunne afhjælpe de forskellige problemer med arbejdsløshed og økonomi. For at beskrive selve beslutningen vil jeg i forlængelse af Douglas & Wildavsky vise at moralske forventninger var det overvejende argument for nogle borgere. Hos andre borgere var bekymringen for de negative risici for store, som medførte en negativ holdning over for mineprojektet, som beskrevet af både Luhmann, Douglas & Wildavsky. Dertil vil jeg holde mig op af

Simmels forståelse af tillid og mistillid som en meget refleksiv tilstand, der hurtigt kan skifte ved nye informationer. Jeg vil desuden beskrive, hvordan én person sagtens kan have to holdninger om samme spørgsmål på samme tid. Det vil sige, hvordan én person kan have både en officiel og privat holdning, som til dels bliver grundet i moralske forventninger og bekymringer for risici.

Information

For at danne sig en holdning eller tage en beslutning, er det vigtigt at have information til rådighed for beslutningstageren. Det er derfor nødvendigt, at se på hvordan information var tilgængeligt for borgerne i forhold til GMEs mineprojekt ved Kvanefjeldet. I Grønland er mineselskaber pålagt at informere borgerne om deres mineprojekt, i løbet af undersøgelsesfasen af mineprojektet (Kielsen 2007:3).

Det tidligere beskrevne informationsmøde, viser at nogle borgere havde et større behov for information, end det der var tilgængeligt på det givne tidspunkt, så de kunne danne sig en holdning og træffe en beslutning vedrørende GMEs mineprojekt. Nogle borgere udtrykte, gennem deres spørgsmål til mineselskabet, at de manglede information fra GME om, hvordan mineselskabet ville håndtere kendte risici. De svar mineselskabet kom med, var ikke tilfredsstillende, og det bevirkede derfor hos nogle borger en frustration. Desuden, var der et behov for information fra uafhængige eksperter, deres holdning til mineplanerne og eventuelle risici ved mineprojektet, som ikke var kendt blandt borgerne. Behovet om mere information kom fra borgere fra både ja og nej grupperingerne til mineprojektet.

DiPiazza & Eccles (2002) beskriver, hvordan information er nødvendigt, når der skal tages en beslutning, samt at der skal være tillid til den information der er til rådighed. Desuden forklare de, hvordan man i dag, hvor det er muligt at tilegne sig væsentlig større mængder information, som for eksempel via internettet, er der opstået et behov for endnu mere information, som metainformation. Det vil sige, at DiPiazza og Eccles ser et større behov for at beslutningstageren skal bruge information om den information der er til rådighed, utændig information og information om dem, informationen kom fra (DiPiazza, Eccles 2002:129).

På samme måde havde flere borgere et behov for mere information fra GME, og om selve mineselskabet, samt en vurdering af hele mineprojektet fra uafhængige eksperter.

Borgerne fik information om mineselskabet fra GME, det grønlandske Selvstyre og man ventede på to uafhængige rapporter om miljø- og sundhedsmæssige påvirkninger ved mineprojektet: Environment Impact Assessment (EIA) og Social Impact Assessment (SIA), som først vil blive offentliggjort når GMEs mineprojekt bliver sendt i offentlig høring. Den offentlige høring, er en proces hvor mineselskabets projekt vil blive fremlagt sammen med de to EIA og SIA rapporter, hvor borgerne fra offentliggørelsen af dokumenterne har otte uger til at komme med kommentarer og indsigelser til mineprojektet (Det grønlandske Selvstyre 28/6-2014). GME havde offentliggjort to forudgående rapporter for de endelige SIA og EIA rapporter: *ToR for VVM, Kvanefjeld Multi-Element Project* på 46 sider (Orbicon 2011) og *ToR for Social Impact Assessment, Kvanefjeld Multi-Element Project* på 26 sider (Grontmij 2011). Disse rapporter beskriver mineprojektet men ikke sikkerhedsprocedurerne i dybden (Grontmij 2011, Orbicon 2011). Dertil har GME udgivet flere magasiner om deres mineprojekt og en dvd, som er blevet sendt ud til alle hustande i bygden (Malu og Salik). Ud over informationsmøder arrangeret af GME, er der også lavet workshops, ansat nogle lokale medarbejdere, som står til rådighed for de lokale borgere vedrørende spørgsmål til mineprojektet. Dette er desuden ikke kun for Narsaq, men også de to nærliggende byer, Qaqortoq og Nanortalik. GME har også en hjemmeside, som jævnligt bliver opdateret med ny information om udviklingen af deres mineprojekt, samt forklarer hvordan de vil tage hånd om de bekymringer, som borgerne har givet udtryk for (GME.gl, 2015).

I pausen ved informationsmødet talte jeg med en borger, som udtrykte sin bekymring for den information borgerne blev givet. Borgeren hedder Malu, som læseren senere vil blive yderligere bekendt med. Malu udtrykte sin bekymring således: ”Vi ved kun det mineselskabet fortæller os” (Malu). Malu henviser her til at der ikke er andre end mineselskabet, som har adgang til undersøgelserne fra Kvanefjeldet, og derfor er det kun mineselskabets oplysninger som kendes. Borgerne vidste derfor kun, det som de kunne læse i mineselskabets skriftlige materiale, det som blev dem fortalt eller diskuteret i medier, som fjernsyn, radio og aviser. Dertil kunne borgerne tilegne sig uafhængig information ved selv, at tage kontakt til forskellige uafhængige eksperter. Sara Aaen (2012) beskriver i en længere rapport *Demokratisk legitimitet i høringsprocesser i forbindelse med storskala projekter i Grønland*, omkring informationsmøder i forbindelse med mineprojekter i Grønland, at det er lovmæssigt bestemt at borgerne har frihed til at

involvere andre og uafhængige eksperter i debatten om mineprojektet. Det skete i Narsaq ved to lejligheder, hvor nogle borgere havde fået flere uafhængige eksperter til bygden for at diskutere GMEs mineprojekt i medborgerhuset. Begge møder blev dog forhindret af kommunen på grund af uoverensstemmelser omkring mødets karakter. Det er der dog sidenhen blevet pålagt kommunen at give tilladelse til disse møder, og borgerne har ret til at afholde nye møder med uafhængige eksperter (Aaen 2012:33). Ved hjælp af internettet prøvede nogle borgere at tilegne sig yderligere viden om mineprojekt, minedrift generelt, om de forskellige elementer der skulle brydes, hvordan det skulle brydes og de forskellige risici, samt positive og negative påvirkninger ved lignende mineprojekter og derfra danne sig en mening om GMEs mineprojekt. Materialet herom var dog stort, komplekst, ofte på engelsk, og der skulle bruges en del tid på at nå op på det niveau det krævede for at forstå hele scenariet. Borgerne havde ikke den fornødne tid blandt andet på grund af arbejde, og det var stadig ikke sikkert om GMEs mineprojekt overhovedet ville starte (Malu, Salik og Søren).

Malu forklarede således om udarbejdelsen af de to uafhængige rapporter: *”For det første siger de det er uafhængige firmaer, der laver rapporterne, men de er betalt af GME. For det andet, så er der et meget tæt sammenarbejde mellem GME og de der firmaer, de holder møder sammen og kommer til bygden sammen. Og for det tredje så kommer de to firmaer, som er betalt til at lave de rapporter, til Narsaq og spørg os hvad der er af problemer ved GMEs projekt. De kommer ikke selv og fortæller os, hvad problemerne er. De er jo firmaer, der skal lave nogle rapporter om eventuelle farer ved projektet, og så spørger de os. Vi har jo ikke nogen indgående viden om minedrift, hvordan kan vi vide, hvad der er af problemer. Der har heldigvis været en del skrevet om GMEs mineprojekt i aviserne, så noget ved vi da, og der har også været nogle eksperter, der har udtalt sig. Men hvad sker der, hvis vi ikke beskriver problemer ved projektet? Kommer det så ikke med i rapporterne? Og når de to rapporter så kommer, kan vi så være sikre på, at de bekymringer vil bliver håndteret ordentligt, vi kan jo ikke gå det igennem og fortælle dem, hvor deres projekt har tekniske huller. Man skal være ekspert for at forstå det her (Malu).*

Malu beskriver her, at hun har nogen mistillid til de to firmaer, som skal varetage de sociale- og miljømæssige problemstillinger ved mineprojektet. De to firmaer havde været i bygden for, at undersøge borgernes bemærkninger til eventuelle problemer ved minen. Dette oplevede Malu, som at borgerne var ansvarlige for at gøre firmaerne opmærksom

på eventuelle problemer ved projektet. Dertil giver hun udtryk for at den viden det kræver, for at forstå alle aspekter ved mineprojektet er kompliceret, og det kræver eksperter for at forstå det. Malu efterlyser her andre eksperter, som kan give et modspil til mineselskabets vurderinger og konklusioner om projektet, samt de to firmaer, der varetager udarbejdelsen af de to uafhængige rapporter.

Bogerinddragelse

En ting er, at mineselskabet skal informere borgerne om deres mineprojekt i løbet af deres undersøgelsesfase, en anden ting er, at mineselskabet skal inddrage den lokale befolkning i selve udformningen af mineprojektet. Denne medbestemmelse, fungere til yderligere at nedtrappe konflikter mellem borgerne og det pågældende mineselskab, samt for at skabe tillid til processen og overgangen til et ændret samfund. Borgerinddragelse bliver inkorporeret blandt andet ved informationsmøder og workshops. Idéen er, at borgerne kan få information om mineprojektet og komme med spørgsmål og kommentarer til mineselskabet, hvortil mineselskabet skal svare på spørgsmålene eller notere sig diverse kommentarer med henblik på relevante løsninger på borgernes kommentarer. Desuden skal den lokale befolkning have del i udbyttet fra minedriften, samt kompenseres for eventuelle negative påvirkninger (Kirkegaard 2013:6; Langhoff 2013:11). Borgerinddragelse er en strategi, der er blevet lagt mere og mere vægt på siden 1960'erne, som er beskrevet af Chris Ballard og Glenn Banks (2003) og Gisèle Belem (2006). Minedrift har tidligere ført til konflikter mellem en lokal befolkning og et mineselskab. De konflikter spænder fra mindre uoverensstemmelser og ligefrem til væbnede sammenstød (Ballard & Banks 2003:288; Belem 2006:119), men i forbindelse med de Forenede Nationers (FN) oprettelse af en arbejdsgruppe for oprindelige folk i 1982, og udarbejdelsen af FN udkastet til erklæring om oprindelige folks rettigheder (*UN Draft Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*). Samt, oprettelsen af sammenslutninger af oprindelige folk og ikke-statslige organisationer (*Non-governmental organisations*), som arbejder for oprindelige folks rettigheder, blev der lagt et større internationalt pres på mineselskaber og deres arbejdsmetoder (Ballard & Banks 2003:298-299, Pritchard 1998:40-41+64-69). I den forbindelse blev, er mineselskaberne blevet pålagt at lave konsekvensanalyser af miljø og sociale påvirkninger af mineprojekter, de tidligere beskrevne EIA og SIA rapporter. De to rapporter inkluderer borgerinddragelse ved informationsmøder eller interviews, og derved bliver den lokale befolkning inddraget

som en tredje aktør (O’Faircheallaigh & Ali 2008:10-12; MMSD 2002:58). Fabiana Li (2009) kritiserer dog mineindustrien generelt for, at metoden med konsekvensanalyser og borgerinddragelse, i stedet for at hjælpe de lokale befolkninger, bliver brugt til at legitimere mineselskabernes arbejde, samt derigennem få lovmæssig opbakning til deres mineprojekt. Gennem borgerinddragelse, hvor borgerne kan stille spørgsmål og kommenterer på mineprojektet, kan mineselskabet vælge at lave mindre rettelser til projektet, men borgerne kan ikke få mineprojektet stoppet. Konklusionen kan blive, at borgerne inddrages i processen og dermed får et medansvar for både positive og negative konsekvenser af et mineprojekt, fordi den lokale befolkning ikke kan udpege eller har den nødvendige viden om eventuelle problemer inden minen bliver bygget (Li 2009:232-233).

Dertil kritiserer Aaen (2012) generelt mineselskabernes informationsmøderne i Grønland for at være illegitime, da borgerne ikke er blevet forklaret om hvilken betydning deres deltagelse i informationsmøderne har. Det betyder, at borgerne ikke har været bevidste om, at de kunne komme med kritikpunkter, som mineprojektet skulle medtage i deres mineprojektsplaner og konsekvensanalyser, samt fordi de forskellige informationsmøder og workshops er metoder, der ikke kan rumme alle personlighedstyper i et samfund, som hun eksemplificere med at ikke alle har lyst til at rejse sig op til et møde og komme med spørgsmål (Aaen 2012:96).

Det beskrevne informationsmøde holdt af GME, viste ligeledes hvordan mineselskabet havde ændret deres projekt på opfordring af borgerne. Ved at bygge en mine i en mindre størrelse end først foreslået. På den måde, havde borgerne fået indflydelse på udformningen af mineprojektet og nogle konflikter omkring en storskala mine var blevet mindsket. Det var dog ikke tilfredsstillende for alle borgere, som informationsmødet også viste. Informationsmødet gik i hårdknude, da borgerne ikke kunne få konkrete svar på hvordan flere risici områder ville blive håndteret. Jeg vil derfor i næste afsnit gennemgå nogle risici forbundet med mineprojektet, samt vise hvordan risici er tilknyttet tillid og mistillid.

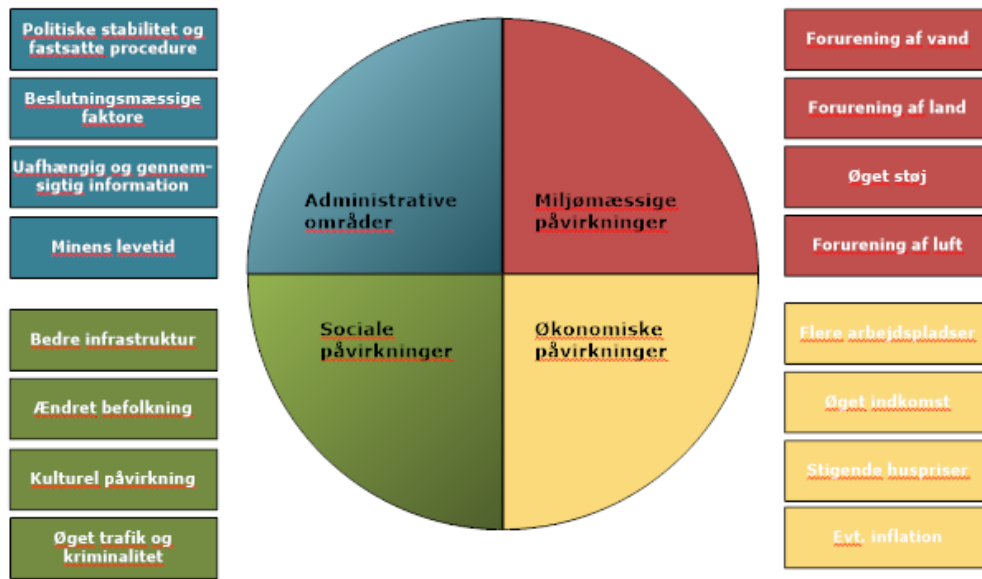
Risici og tillid

Risici hænger sammen med tillid og mistillid, som jeg beskrev i det tidligere kapitel *Tillid i socialvidenskaben*. Jeg viste hvordan, risici er en del af kalkulationen, når der skal

dannes en holdning eller tages en beslutning. På trods af, at nogle borgere fandt, at der manglede information og udtalelser fra uafhængige eksperter, blev der diskuteret kendte risici blandt borgerne. Det beskrevne informationsmøde viste, at nogle borgere havde bekymringer med hensyn til støv fra minen, der ville falde ned over bygden. Nogle borgere, var nervøse for, at de stærke vinde i området kunne trække støvet fra minen henover bygden. Derved ville borgernes udsættes for en sundhedsmæssig belastning, fordi støvet kunne indeholde rester af de elementer, som fandtes i fjeldet, som uran, samt kemikalier mineselskabet ville bruge til at udvinde de forskellige elementer. På informationsmødet, blev der også talt om, hvordan minen skulle bruge udenlandske minearbejdere til arbejdet på minen, og at bygden dermed kunne blive ”overrendt” af mange udenlandske minearbejdere, som kommer og går, hvilket kan medfører en ubalance i samfundet. Flere potentielle risici, blev diskuteret af borgerne, både til informationsmødet, i borgernes indbyrdes samtaler og i medierne. Samlet kan man sige, at der var bekymringer for risici i forholdt til: forurening af natur, sundhed, luft og lyd/larm. Bekymringer vedrørende sociale risici var befolkningsændringer, øget trafik og kriminalitet, kulturelle påvirkninger, stigende huspriser, minens levetid og i forhold til arbejdspladser og oprydning af området, når minen lukkede.

Jeg har lavet en grafisk fremstilling over de mest almindelige emner, der rør sig for en lokal befolkningsgruppe i forbindelse med et mineprojekt, for at give et bedre overblik over de forskellige områder, som borgerne beskrev. Jeg har lavet grafen med inspiration fra Sisi Que & Kwame Awuah-offeis graf fra 2014, hvor jeg dog har ændret lidt, så den svarer til det, jeg oplevede, som de væsentligste emner for mine informanter i Narsaq. Grafen vise både positive og negative emner, som blev diskuteret af borgerne i forhold til mineprojektet. De positive effekter omfatter øgede arbejdspladser både primært og sekundært, såsom arbejde på minen eller i service sektoren som hotel- og restaurationsbranchen, heraf en øget indkomst for borgerne, for kommunen og det grønlandske Selvstyre i form af skatter, afgifter og forbedret infrastruktur.

Karakteristiske emner ved et mineprojekt

Figur 2 Graf over karakteristiske emner ved et mineprojekt, lavet af Helene Ahrens Johansen med inspiration fra Sisi Que & Kwame Awuah-offei's graf fra 2014.

Mineralernes forbandelse

Samlet set kan man beskrive de forskellige negative risici og konsekvenser som er blevet registreret gennem historien i forhold til minedrift, under betegnelsen, mineralernes forbandelse (*the resource curse*). Mineralernes forbandelse er en betegnelse for hvordan udvinding af naturressourcer, ender med et negativt resultat for både den lokale befolkning og landets økonomi i stedet for øget velstand og økonomisk vinding for landet. Der opstår muligvis en kortvarigt boom i økonomien, som bliver efterfulgt af tilstande med mere fattigdom end før mineralerne blev udvundet. De negative konsekvenser omfatter både den lokale og nationale økonomi, hvor indkomsten fra mineraludvindingen bliver ulige fordelt til befolkning eller ikke investeret i langsigtede projekter, som uddannelse. Begrebet dækker også over sundheds-, sociale- og miljømæssige påvirkninger, som for eksempel forurening af miljøet, skadelige virkningen på befolkningens og minearbejdernes sundhed og konflikter mellem mineselskabet og lokalbefolkningen (Akabzaa 2009:34; Belem 2009:121; Collier 2007:1-3; Oxfam 2009:10-12). Mineralernes forbandelse er ikke altid resultatet, og det er bevist, at der for hvert negative resultat også er et positivt, som for eksempel i Norge, hvor udvinding af naturressourcer har skabt en stærk økonomi (Robinson 2006:451). Flere teoretikere mener, at der hvor mineraludvinding har en negativ påvirkning, er i lande med svage eller korrupte

regeringer, hvor indkomsten fra mineprojektet ikke bliver forvalte fornuftigt (Robinson 2006:450; Cambel 2009:1-5). Begrebet mineralernes forbandelse er dog blevet kritiseret for sin opremsning og udregning af negative og positive konsekvenser, samt fremstillingen af mineselskabet som synderen for disse konsekvenser (Wright & Czelusta 2004:6-9).

Det beskrevne informationsmøde, viste hvordan flere borgere spurgte ind til de potentielle sundheds- og miljømæssige risici ved mineprojektet. Borgerne udviste deraf en bekymring for processen af mineralernes forbandelse. Mødeholderne besvarede borgernes spørgsmål med, at det ville mineselskabet notere sig og senere komme med svar på, eller at spørgsmålene ville blive besvaret i de to uafhængige rapporter omkring sundheden og miljøet i forbindelse med mineprojektet. Desuden understregede mineselskabets ansatte, at minen ville fungere uden problemer for miljøet og sundheden, og at de helt præcist ville vise hvordan i de to rapporter. Derpå svarede GMEs ansatte på alle borgernes bekymringer, og lovede at der ikke var nogen sikkerheds- og sundhedsmæssige konsekvenser ved deres mineprojekt. Det var netop dette, der lå til grund for, borgeres gennemgående svar på mit spørgsmål om deres holdning til mineprojektet: *”hvis det ikke skader, så er det vel okay”*. Borgerne kunne ikke få den tekniske forklaring på, hvordan de sikkerheds- og sundhedsmæssige risici ville blive håndteret, men de kunne vælge at have tillid eller mistillid til mineselskabets påstand om, at der ikke var nogen negative konsekvenser ved deres mineprojekt.

Prioritering og beslutning

Douglas og Wildavsky (1983) beskriver, hvordan mennesker tager en beslutning ved at holde forskellige alternativer op mod hinanden. Derefter vælges der et fokus og man ser på eventuelle problemstillinger. De beskriver desuden, hvordan folk ofte vælger nogle risici fra, fordi det ellers ville blive umuligt for beslutningstageren at vælge, hvilket vil medføre til en fastlåst situation. Folk fravælger derfor risici, fordi de ellers vil blive handlingslammede på grund af for mange variabler i udredningen frem mod en bestemt beslutning. Moralske forventninger til beslutningstageren, bliver derved ofte den dominerende faktor i den beslutningen, der bliver taget (Douglas & Wildavsky 1983:72-73).

Efter jeg havde været et stykke tid i bygden, begyndte borgerne at forklare mig mere om deres holdning til mineprojektet. De borgere, jeg talte med, forklarede mig ikke om hvilke risici de fravalgte, når de tog en beslutning om hvorvidt de ønskede mineprojektet skulle startes. De forklarede deres holdning ved, at ligge mere vægt på nogle argumenter frem for andre. I kapitel 1 beskrev jeg fire informanter og deres holdning til mineprojektet, som jeg vil yderligere vil beskrive her. De er fire holdninger, som jeg blev præsenteret for i løbet af mit feltarbejde. Salik ville gerne have mineprojektet blev startet og begrundede det med, at han gerne ville have arbejde på minen (Salik). Karen er bekymret for de eventuelle risici ved mineprojektet, men på grund af hendes moralske overbevisning, at hun ikke vil forhindre andre i at få et arbejde, siger hun officielt ja til mineprojektet (Karen). Søren er til at starte med positivt indstillet over for mineprojektet, men da han finder ud af at han måske kan miste sit job, som fisker, bliver han mere i mod (Søren). Malu vidste ikke hvad hun skulle mene, men eftersøgte utendiøse og økonomiske uafhængige eksperters vurdering af mineprojektet (Malu). De borgere, jeg talte med, fortalte ikke mig om hvilke risici, de ikke valgte at fokusere på, men fremlagde argumenter for, hvorfor de ønskede den ene eller anden afgørelse om mineprojektets fremtid. Douglas & Wildavskys (1983) beskrivelse af, at folk vælger bestemte risici fra, kan derfor ikke bruges direkte i forhold til min felt. Jeg vil derfor argumentere for, at der var tale om en prioritering af potentielle positive og negative virkninger af en beslutning. Prioriteringen gjorde at én borger for eksempel vægtede arbejde for borgerne højere end eventuelle sundheds- og miljømæssige risici. Malu har, som de andre informanter, ikke taget en ja- eller nej-beslutning om mineprojektet. Malu kan forstås som værende handlingslammet, da hun ikke tager en beslutning om, hvad hun mener om mineprojektet. På den anden side, tager hun dog et aktivt valg om, at hun ikke har nok viden til at tage en sådan beslutning. Malu venter med at tage en beslutning om hendes holdning til mineprojektet, indtil der kommer ny utendiøs information frem.

Delkonklusion

Jeg har i dette kapitel prøvet at vise nogle af de udfordringer, en lokal befolkning kan stå med, når der skal tages stilling til et mineselskabs etablering af en mine i et nærområde. Jeg har beskrevet bekymringer, angående sikkerheden om sundheds- og miljømæssige risici, borgerinddragelsen og den tilgængelige information. Jeg beskrev desuden, hvordan andre forfattere har kritiseret metoden vedrørende borgerinddragelse i forbindelse med et

foreslået mineprojekt. Kritikken bygger på, hvordan borgerne i Grønland ikke er blevet informeret om deres muligheder for medindflydelse på mineprojektet, samt at borgerinddragelsen kan give borgerne et medansvar i eventuelle negative konsekvenser efter mineprojektets etablering. Dertil har jeg vist, hvordan nogle borgere i Narsaq grundede deres holdning til GMEs mineprojekt i tillid og mistillid på grund af manglende utentiøs information og økonomisk uafhængige eksperter vurderinger af mineprojektet. Tilliden og mistilliden blev skabt i det tomrum, der var mellem de, af mineselskabets, fremlagte informationer og de potentialer mineselskabet kunne tilbyde borgerne. Nogle fandt målet for lukrativt til at afvise og mente, at mineselskabet skulle have en chance for at bevise de kunne klare opgaven. Hvorimod andre var for bekymrede for de eventuelle negative påvirkninger fra minen. Andre borgere fandt, at moralske faktorer havde en højere prioritet end målet om flere arbejdspladser. Dertil var der borgere, som mente at der skulle mere information frem, før de kunne tage en beslutning.

I næste kapitel vil jeg gå mere i dybden med de sociale omstændigheder bag holdningerne til mineprojektet, ved at beskrive bygden, Narsaq. Jeg vil undersøge, hvorfor nogle fandt mineprojektet tiltalende, samt forklare mine metodiske overvejelser angående mine informanter og mit virke.

Kapitel 3

Felten

Figur 4 Kort over Grønland (Greenland-travel.dk, 2015), fremhævelse af Narsaq, Helene Ahrens Johansen.

Figur 3 Kort over Narsaq, Taseq-søen og Kvanefjeldet (Geus.dk, 2015), med Helene Ahrens Johansens fremhævelse af stedbetegnelser.

I dette kapitel vil jeg gennemgå felten, hvor feltarbejdet blev udført, der danner grundlag for specialet. Jeg vil beskrive bygden, Narsaq, og nogle sociale omstændigheder som relaterer sig til mineprojektets muligheder. Herunder vil jeg redegøre for mine metodiske og etiske refleksioner ved udførelsen af feltarbejdet og skrivningen af specialet.

Narsaq

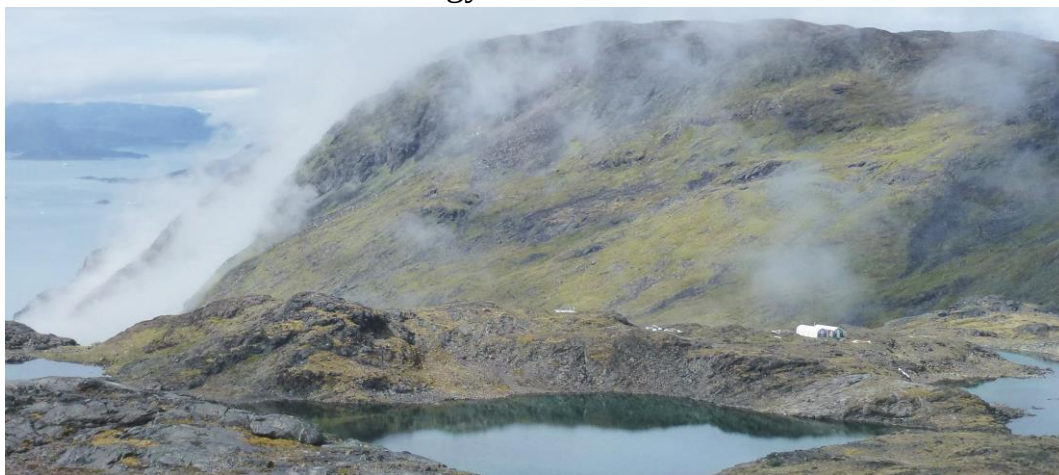

Figur 5 Narsaq set fra Kvanefjeldet, foto af Helene Ahrens Johansen

Bygden, Narsaq, ligger i Sydgrønland og har cirka femtenhundrede indbyggere. Narsaq betyder sletten på dansk. Navnet refererer til det flade og langstrakte område, hvor bygden er placeret, til forskel fra mange andre bygder og byer i Grønland. I Grønland ligger byer og bygder langt fra hinanden, og derfor er Narsaq isoleret fra de andre nærmest liggende bosættelser. For at komme til Narsaq, skal man tage en helikopter, et skib eller en båd. Der ligger en anden bygd på samme halvø som Narsaq, som kræver en vandretur over fjeldene på cirka fem dage eller en sejltur på et par timer for at nå til. Narsaq bliver ugentligt forsynet med vare via fragtskib og til dels helikopter, men ellers er bygden afhængig af sig selv. Hovederhvervene i kommunen er fåreavl, fiskeri og turisme. Dertil kommer andre erhverv som almindeligvis får en by til at fungere, som børnehaver, skoler, plejehjem, kommunekontorer, hospital, politistation og håndværksfirmaer med flere. I løbet af det seneste årti er arbejdspladserne i bygden blevet færre, specielt på grund af lukningen af Royal Greenlands fiskefabrik i 2010, hvor en betydelig del af bygdens borgere arbejdede, samt faldende fiskbestande og indskrænkelsen af kvoter for hvor mange fisk der må fanges. I Narsaq ligger arbejdsløsheden på cirka 13% og landsgennemsnittet ligger på cirka 9,5% (Oplysninger fra Kujalleq kommune, Sydgrønlands kommune). Flere borgere har efterhånden valgt at flytte fra bygden, for at finde arbejde i andre grønlandske byer eller Danmark. Når snakken faldt på hvordan Narsaq havde været før i tiden, beskrev flere borgere ofte, hvordan bygden havde haft sin storhedstid i 1960'erne, hvor store fiskebestande gav masser af arbejde til fiskerne og arbejderne på fiskefabrikken. Det var en tid med meget liv i bygden, og flere borgere ønskede, at det skulle blive sådan igen. I dag bliver Narsaq ofte beskrevet som en spøgelsesby, da flere og flere huse står tomme

og syner hen. GMEs mineprojekt kan derfor skabe nye muligheder for borgerne i bygden, ved øgede arbejdspladser, og fornyet liv i området, hvormed bygden kunne blomstre op på ny.

Greenland Minerals and Energy

Figur 6 GMEs telte på Kvanefjeldet, foto af Helene Ahrens Johansen.

Siden 2007 har GME undersøgt mulighederne for et mineprojekt på Kvanefjeldet, der ligger cirka syv kilometer fra Narsaq. På grund af elementerne fundet i fjeldet, har GME offentliggjort at de primært vil udvinde sjældne jordarter og uran (GME 2013:1). GMEs mineprojekt vil blive udformet som en open-pit mine (GME 2013:1). En open-pit mine, er en udvindingsmetode, hvor fjeldet bliver skrællet ned trin for trin, metoden kaldes også for overflade minedrift (Hartman & Mutmanský 2002:182), og står i modsætningen til underjordisk minedrift, som foregår via tunneler ind i fjeldet (Hartman & Mutmanský 2002:323). I forhold til den underjordiske minedrifts metode, bliver overflademinedriftsmetoden beskrevet, som mindre økonomisk omkostningsfuld, og mere sikker for minearbejderne, og minearbejderne behøver ikke en længere uddannelse for at udføre arbejdet. Der forekommer dog mere restaffald ved overflademinedriftsmetoden, som til gengæld udgør en forureningsfare for det omkringliggende miljø, på grund deponeringen af affaldet (Hartman & Mutmanský 2002:184 + 188; Mongillo & Zierdt-Warshaw 2000:226-227). GME har planlagt, at restaffaldet fra minen skal indkapsles og opbevares i Taseq-søen, som ligger på et fjeld overfor Kvanefjeldet, og bag ved bygden. GMEs valg af en open-pit mine, kan det være en fordel for de lokale borgere som ønsker at få et arbejde der, da der kan ansættes relativt uuddannede arbejdere. Det betyder samtidig at der ikke behøves at blive hentet så mange

udenlandske arbejdere til minen, og GME vil derfor kunne gøre brug af de lokale borgere. GME har estimeret at de under anlæggelsesfasen af minen, skal de bruge cirka 1000 medarbejdere, og under driftsfasen skal de bruge cirka 750 medarbejdere (Mair 2014:1).

To miner på ét fjeld

Figur 7 Den gamle uranmine, foto af Helene Ahrens Johansen

Der har tidligere ligget en mine på Kvanefjeldet. Det var en dansk etableret uranmine, som opererede fra 1958-1981. Minen blev sat i værk for at prøve at udvinde uran, som senere skulle bruges i atomkraftværker i Danmark (Sørensen 2008:194-200). I 1985 blev det dog forbudt at bryde uran i hele rigsfællesskabet på grund af borgerlige protester over uranminen på Kvanefjeldet (Råstofdirektoratet, Grønland, 2012:5; Langhoff 2013:19). Forbuddet, også kaldet *nul-tolerancen over for uran*, blev implementeret på grund af folkelige protester igennem 1970'erne og 80'erne i både Grønland og Danmark, da der bredte sig en forståelse og bekymring for eventuelle sundheds- og miljømæssige risici ved udvindingen af uran og brugen af atomkraftværker (Sørensen 2008:194; Sejersen 2014:37). Henning Sørensen var professor i geologi ved Københavns Universitet, og forklarede at nul-tolerancen over for uran ikke var en lov der blev tilvejebragt med videnskabelig belæg, fordi der ikke var nogen større fare ved udvinding af uran for hverken miljøet eller befolkningens sundhed. Sørensen mener derfor at forbuddet blev implementeret på grund af en uretmæssig bekymring (Sørensen 2008:200). Efter forbuddets implementering blev minen lukket ned og der har ikke været brudt uran i

Grønland siden. I 2007 fik GME dog tilladelse til at undersøge Kvanefjeldet med henblik på at udvinde sjældne jordarter med uran som et biprodukt (Aaen 2012:31; GME 1, 2014). Der var imidlertid ikke lovmæssig belæg for at give tilladelse til at GME kunne bygge selve mine, nul-tolerancen over for uran skulle først ophæves (Aaen 2012:32).

Når jeg spurgte borgerne om deres mening om selve udvinding af uran, forklarede de fleste mig, at de ikke var særlig bekymrede for uran. Der havde været en del debat om uran inden jeg kom til bygden, og i den forbindelse havde det grønlandske Selvstyre omdelt et magasin til samtlige hustande i Narsaq, der i detaljer beskrev uran i forhold til stråling, miljø- og sundhedsmæssige påvirkninger. Det var et magasin, som det grønlandske Selvstyre havde fået forfattet af De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (Kalvig et al. 2010).

Malu fortalte således om urandebatten: *"I 1980'erne havde der været protester mod uranudvindingen på Kvanefjeldet, som fik stoppet minedriften. Da GME ville til at bryde Kvanefjeldet med uran som biprodukt, kom der en debat om uran og dets eventuelle negative virkninger på miljøet. I den forbindelse udkom GEUS med et blad omkring uranudvinding og efter det, har der ikke været så stor en bekymring for uranudvindingen. Jeg er dog noget tilbageholden, da vi jo i forvejen har radon og fluor at kæmpe med, hvis vi tilføjer uran som potentiel sundhedsfarer oven i dem vi har i forvejen, kan det måske blive det der får glasset til at flyde over"* (Malu).

I Narsaq er der problemer med radon i husene. Radon er en gasart, formet af den naturlige nedbrydning af uran, som hober sig op i husene, fordi gasarten stiger op fra jorden og ophobes i husene. Desuden var der større mængder af fluor i drikkevandet, som ligeledes var et naturligt forekommende element fra de omkringliggende fjelde. Fluoren blev tilført drikkevandet, når vandet løb ned af fjeldene. Fluor bliver ofte tilført drikkevand for at slå bakterier ihjel. Det var dog ikke nødvendigt i Narsaq, da det allerede var i vandet, men koncentrationerne af fluor var desuden højere end hvad der blev tilført andre steder. Det lokale vandværk sørgede dog for at fluoren ikke oversteg maksimumsgrænsen (Oplysninger fra Kujalleq Kommune). Nogle borgere mente derfor, at det var for meget at inddrage nye potentielle sundhedsmæssige risici. Dertil var der i stedet for en bekymring for brydningen af uran, en bekymring for restaffaldet fra minen, da den skulle opbevares i Taseq søen, som lå på et andet fjeld tæt på bygden (Malu, Karen og Søren).

Arbejdsløshed

Arbejdsløshed var et argument, som ofte blev brugt i forhold til GMEs mineprojekt. Der blev talt om hvordan folk flyttede fra bygden, fordi de ikke kunne finde arbejde, og mineprojektet ville kunne hjælpe med det problem både i primære jobs, arbejde på minen, samt ved sekundære jobs, arbejde der servicerede minen som hoteller, catering, restauranter og rengøringspersonale. Jeg vil her beskrive en samtale, jeg havde med Salik, som er påvirket af sin situation som arbejdsløs. Salik argumenterer for, hvordan mineprojektet vil kunne hjælpe ham ud af hans situation.

Det er en tirsdag formiddag i juli, og jeg er taget hen til medborgerhuset for at tale med nogle af de arbejdsløse, som mødes her hver tirsdag for at snakke over en kop kaffe. Jeg kommer i snak med Salik. Salik arbejdede tidligere på fiskefabrikken i bygden, men efter den lukkede, har han ikke haft arbejde. Nu venter han blot på at mineprojektet kommer i gang, så han kan søge om arbejde. ”Jeg håber GME får lov til at starte den mine. Jeg har taget minearbejderuddannelsen i Sisimiut, så nu venter jeg bare på, de kommer i gang, så jeg kan få et arbejde. Jeg tror ikke, at der er nogen større skadelige virkninger ved mineprojektet, der er jo procedure for den slags. Jeg tror i hvert fald ikke, det kan være så farligt, som nogle tror. Regeringen skal bare se at få den lovgivning på plads, så GME kan komme i gang med den mine. Jeg har brug for arbejde. Jeg trænger til at komme i gang med noget, jeg går jo bare og venter. Det er ikke sundt for sjælen, og det er ikke godt for min familie. Jeg får jo understøttelse af kommunen, så vi klarer den lige, men jeg vil jo gerne tjene lidt flere penge, så vi kan lidt mere en bare klare den. Min kone arbejder, men hun kan ikke få mere en femogtyve timer om ugen, så det er jo heller ikke så meget. Hvis jeg ikke snart får et arbejde, bliver vi nødt til at flytte, så jeg kan få arbejde et andet sted. Min kone vil ikke flytte, så måske jeg må flytte og hun blive boende. Det ville være hårdt for os, jeg vil komme til at savne min familie og venner meget. En gang var der jo masser af arbejde at få, alle havde arbejde. Dengang var der liv i bygden og Narsaq var kendt som en bygd hvor der blev produceret mad, en smuk bygd og en bygd med utroligt venlige og glade mennesker. Nu siger folk vi bor i en spøgelsesby, hvor flere og flere huse står tomme og forfalder. Folk er ikke så glade mere, der er så mange problemer. Folk er frustrerede” (Salik).

Salik beskriver her, hvordan han selv og andre er nødt til at tage svære valg, når de ikke kan få arbejde. Hans motivation for, at mineprojektet skal komme i gang, er stor. Det er

et projekt, han mener vil kunne hjælpe ham og andre gennem flere lokale arbejdspladser. Salik håber, det vil kunne blive bygdens overlevelse, da han og andre ellers ville følge samme rute ud af bygden, som mange andre har taget i løbet af de sidste par år. Salik er et eksempel på, en gruppe af de borgere, jeg talte med gennem min data indsamling. Det var dog ikke alle, som havde samme motivation og opfattelse af GMEs mineprojekt. I løbet af min feltstudie i Narsaq, valgte jeg at opsøge borgere med forskellige holdninger til GMEs mineprojekt, som spændte sig fra positive og negative holdninger til mineprojektet, samt borgerne som ikke mente du kunne tage stilling til projektet, eller som vævede mellem ja og nej. Jeg brugte som hovedregel personer, som på den ene eller anden måde havde en relation til mineprojektet. Mit studie var dog ikke fuldkommen restriktivt til dette, da jeg ønskede at få en fyldestgørende forståelse for den kontekst jeg befandt mig i. De fleste borgere, var dog på den ene eller anden måde involveret i debatten omkring mineprojektet, kendte til mineprojektet og havde dannet sig en mening om det og det omkringliggende samfund. Desuden ville mineprojektet påvirke alle der boede i bygden, da al trafik til og fra minen vil foregå gennem bygden og den foreslåede mine vil gøre brug af borgerne fra bygden i forbindelse med minearbejdet og den sekundære service.

Metodiske overvejelser

Jeg brugte hovedsagligt interviews som min metodiske fremgangsmåde. Det var både strukturerede, semistrukturerede og ustrukturerede interviews. Jeg lod mine informanter vide hvad mit fokus var, men derfra lod jeg borgerne tale og gå i den retning de ønskede. Jeg startede næsten alle mine interviews med borgerne med ”*Hvad synes du om GMEs mineplaner?*”. Derfra bevægede de forskellige interviews sig frem mod emner som arbejdsløshed, selvstyret, mineselskabet, miljø og sundheds risici, grønlandsk kultur, samfund og fremtid. På den måde, fik jeg gennem mine samtaler et indblik i den grønlandske kultur, demokrati og selvstyre, bekymringer og optimisme omkring mineprojektet. Selvom det i starten var et omfangsrigt materiale jeg fik samlet, viste det sig senere hen at være en fordel. Jeg fik bedre kendskab til borgerne, deres holdninger og en dybere indsigt i det grønlandske samfund. Det gjorde det nemmere for mig at navigere rundt i Narsaq og mellem dens indbyggere, og den øgede forståelse for det grønlandske samfund var meget vigtigt da det til forveksling ligner det danske udadtil, men der var nogle forskelle jeg selv ville have haft svært ved at se, hvis det ikke tilfældigt var blevet

fortalt mig. De fleste længere interviews foregik i mine informanternes hjem, og derved skabte jeg en samtalerum på borgernes hjemmebane (Trost & Jeremiassen 2010:68). Jeg gjorde dette, så mine informanter følte sig så trygge som muligt, og for at de ikke skulle blive overhørt af andre, som kunne være tilfældet, hvis vi opholdt os i det offentlige rum. De ustrukturerede interviews foregik alle steder og handlede ikke kun om mineprojektet. De interviews blev udført i en blanding af observation, deltagende observation og uformelle samtaler, som ved deltagelse i forskellige engagementer og sammenkomster, når jeg handlede ind i supermarkedet eller gik tur rundt i bygden. Jeg har muligvis påvirket mine informanter gennem samtalerne. Jeg har dog forsøgt, at holde dette på et minimum ved at være opmærksom på min mulige påvirkning, og derfor valgt mine ord både i form af spørgsmål og udtalelser. Jeg tror, det er svært ikke at påvirke nogen, og mine informanter påvirkede mig betydeligt i selve spørgsmålet omkring mineprojektet, ligesom de påvirkede hinanden. Når jeg for eksempel havde talt med én der var for mineplanerne, var jeg pludselig også for minen, og talte jeg med en der var imod, blev jeg også imod. Min egen holdning til mineplanerne, var dog ikke noget jeg talte med mine informanter om. Jeg gav kun informationer om fakta, hvis mine informanter bad om det, og jeg gav kun svage generaliserende bemærkninger i forhold til det, jeg studerede og havde observeret i løbet af mit feltstudie. Det var først og fremmest for at beskytte mine andre informanternes anonymitet, men også for ikke at påvirke den informant jeg talte med.

Positionering

Chiseri-Strater & Sunstein (1997) beskriver, at en feltarbejders karakteristika, *fixed positions*, kan have betydning for den gruppe eller person feltarbejderen undersøger. Det kan for eksempel være alder, køn, religion eller etnicitet, som kan få betydning for udfaldet af den information der bliver udvekslet mellem de to parter (Chiseri-Strater & Sunstein 1997:57).

I starten af mit feltarbejde, arbejdede jeg med at komme ud af en turist positionen. Der kom en del turister til Narsaq, og borgerne var derfor ikke uvant med nye ansigter, som forsvandt igen efter en uges tid. Jeg brugte derfor, de første to uger på at være synlig i gadebilledet. Jeg gik rundt i bygden, talte med alle der var interesserede i at tale med mig og spredte budskabet om hvad, jeg lavede i bygden. Narsaq har antal borgere, der gør, at man hurtigt spotter nye ansigter, samt til at man kan få rygtet til at løbe til ens fordel. Det gjorde, at efterhånden som dagene gik, vidste flere end jeg selv havde talt med, hvem jeg

var. Det brugte jeg som en fordel, da dem, som gerne ville tale om emnet i forbindelse med mit projekt også kunne komme til mig, som et indspark til mit opsøgende arbejde. I starten af feltstudiet blev jeg, når jeg gik på ture rundt i bygden, ofte mødt med: *"Hvorfor er du her?"* eller *"Hvad laver du her?"*. Det blev senere afløst af kommentarer som: *"Er du stadig her?"* og endte med *"Rejser du? Jeg troede du var flyttet til bygden"*. Jeg synes det var en interessant udvikling i borgernes opfattelse af min tilstedeværelse, det startede med en forundring over hvorfor jeg var havnet i Narsaq, til hvorfor jeg ikke var smuttet endnu til at være blevet accepteret som en del af gadebilledet.

I begyndelsen af mit feltarbejde, var jeg usikker på om mit danske ophav ville få en indflydelse på hvordan borgerne opfattede mig, hvad de fortalte mig og hvordan de ville tage imod mig. Jeg fandt efterhånden ud af, at flere borgere ikke ønskede at tale med mig om det dansk-grønlandske forhold. Det var dog forskelligt fra borgere til borger, nogle ville slet ikke ville tale dårligt om Danmark til mig, andre var ikke så bekymrede for det, og nogle vægtede meget deres ord, før de talte om deres forhold til Danmark. På grund af den spænding, har jeg valgt ikke at gå i dybden med det dansk-grønlandske forhold i dette speciale. Jeg mener ikke, at jeg er personen, der skal påtage mig den opgave, da min position som dansker uden tvivl ville påvirke de data jeg ville have samlet i denne forbindelse.

Der boede personer i bygden med dansk baggrund, som jeg hurtigt blev inviteret ind hos. Der var en grad af, at være i samme båd specielt blandt udstationere i bygden, da vi havde det tilfældes at vi kom fra Danmark og kun var i Grønland et vist antal måneder, men jeg prøvede at holde fokus på de fastboende borgere i forbindelse med dataindsamlingen. Jeg oplevede ikke at, der var nogle som ikke ønskede at tale med mig på grund af min danskhed, men jeg havde i starten af feltarbejdet et mindre problem med førstehåndsindtryk, da jeg præsenterede mig, som Helene Johansen. Flere kommenterede på dette og spurgte om, jeg var en del af familien Johansen fra Nuuk. Jeg fandt efterhånden ud af, at der blev henviste til specielt ét medlem af familien, Lars Emil Johansen, som jeg vil beskrive yderligere i kapitel 5. Jeg er ikke en del af den familie, og jeg ændrede derfor min præsentation til Helene Ahrens, for ikke at besværliggøre min adgang til informanterne unødvendigt.

Jeg havde desuden ikke forventet, at alle ville eller kunne tale dansk med mig. Jeg havde derfor afsat en post i mit budget til en tolk, der skulle hjælpe mig med oversættelse. Det viste sig dog, at stort set alle kunne dansk, og de få som ikke kunne, interviewede jeg i grupper med andre, der kunne oversætte for dem. Den erkendelse skabte dog yderligere refleksioner over at mine informanter både kunne tale dansk og vidste så meget om Danmark, i modsætning til mig, der som en gennemsnitlig dansker vidste så lidt om Grønland og ikke kunne tale det grønlandske sprog. Flere gange i løbet af mit feltarbejde, fik jeg også kommentarer, som: ”*danskerne ved ingenting om os*” eller ”*har du slet ikke lært noget om Grønland i skolen*”. Det var specielt, når jeg udtrykte, hvordan en dag i Grønland var helt anderledes vejrmæssigt end den foregående. Hvordan den ene dag kunne være helt tåget, den næste med høj sol, og den næste igen faldt der et tykt lag sne over det hele. Jeg havde selvfølgelig læst en masse om Grønland og Narsaq inden jeg tog afsted, og jeg mente jeg var godt klædt på til opgaven. Jeg måtte dog erkende, at jeg vidste meget lidt om, hvordan det grønlandske samfund fungerede, og som flere andre danskere i Grønland forklarede det: ”*Man ved ingenting om Grønland før, man har været der*”.

Etiske overvejelser

I Narsaq blev der talt om forskellige sociale problemer, som nogle informanter mente var mere dominerende i denne bygd end andre byer i Grønland. Nogle borgere, lagde meget vægt på, at forklare mig om de sociale problemer, da de mente, det var vigtigt for min indsigt i bygdens tilstand. Nogle borgere udtrykte endda en bekymring for, at jeg ikke fuldt ud ville forstå, hvordan problemerne i bygden kom til udtryk. Jeg har dog valgt, at holde beskrivelserne af disse problemer til et minimum. Narsaq er bestemt en bygd med sociale problemer, med et forbrug af alkohol, euforiserende stoffer, vold med mere. Det er problemer, der spreder sig til mange af borgerne direkte eller indirekte. Jeg har dog valgt, kun at beskrive de sociale problemer og omstændigheder, der knytter sig til mineplanerne, som manglende arbejdspladser og et behov for fremdrift for bygden. Jeg har taget dette valg, for ikke at blive endnu en forfatter, der laver en unødvendig negativ fremstilling af Grønland. Andre borgere gav udtryk for, at de ikke ønskede at blive udstillet som socialt udsatte. De var trætte af det syn danskerne havde på dem, hvordan at der var lavet dokumentarer, skrevet artikler og rapporter om den grønlandske befolkningen, som altid fokuserede på hvor slemt de havde det, og hvor mange sociale problemer der var. Ingen, af de borgere jeg snakkede med var uenige i, at der var

problemer, men flere af borgerne var trætte af, at det altid var det der skulle fokuseres på. Jeg har derfor valgt, kun at beskrive sociale problemer, som relatere sig til mineprojektet, holdepunktet for feltarbejdet og specialet.

Nogle af borgerne havde desuden fortalt mig, at de var trætte af danskere, der kom til Grønland for at hjælpe dem og rede dem fra dem selv. Det fik mig til at reflektere yderligere over mit projekt i forhold til mine informanter. Jeg fik en bekymring for, at de skulle se mig som endnu en dansker, der kom op til dem for at ændre noget, fortælle dem hvordan de ikke skulle gøre eller skulle gøre, at jeg skulle være udsendingen med kolonialistiske aner og undertrykke dem endnu engang, blot en lille smule. Jeg ønskede hverken, at udstille nogle borgerne i mit skrevne materiale eller kritisere hvordan tingene blev gjort. Jeg var dog bekymret for en slags selvcensur og derved tegne et skævt billede af bygden. Mine bekymringer byggede på en kendt diskussion, som har sin base i den kritiske postkoloniale og postmodernistiske tanke. Det kritisk postkoloniale, om hvordan vestlige researcher tager til en fremmed kultur for at undersøge, beskrive kulturen og derved komme til at dominere det undersøgte, ved at skrive i vestlige termer og sammenligne med vestlige forestillinger, opfattelser og fortolkninger (Elie 2006:56-58, Wagner 1981 [1975]:110-111). Wagner (1981[1975]) beskriver, at god parksis i feltarbejdet, skabes ved at studere forskelligheder indenom det studerede, og observere det studerede i det omgivende felt, og derved ikke se på hvordan det studerede relateres til undersøgerens baggrund (Wagner 1981 [1975]:110-111). Jeg har derfor valgt, at skrive om min felt, den Sydgrønlandske bygd, i selve analysen, dette kapitel. Jeg mener, at det i dette speciale og denne analyse, giver mening, at trække det sociale og samfundsmæssige forhold dybere ind i opgaven og vise det sted, mine informanter befinder sig i. Dertil har jeg valgt, at se på forskellige holdninger til mineprojektet, det grønlandske Selvstyre og forestillinger om fremtiden, for at give så nuanceret en forståelse af min felt, og derved prøvet at bevæge mig væk fra det kritiske postkoloniale problem.

Den postmodernistiske bekymring, med tråde til det etnocentriske, problematiserer hvorvidt jeg er i stand til, at beskrive en gruppe mennesker, jeg ikke selv er en del af. Det vil sige, hvordan kan jeg forstå andres position og oplevelse af den verden de befinder sig i, og hvordan kan jeg tillade mig at skrive om andre (Moore 2000:5). Moore (2000) forklarer, at antropologer, ved at lave feltarbejde gennem længere tid og interagere med den studerede gruppe, samt er reflekterende og opmærksom på sin rolle som antropolog,

kan afhjælpe nogle af de områder den postmodernistiske bekymring peger på (Moore 2000:19). Jeg mener, at jeg har gjort hvad jeg kan, for at sætte mig i mine informanternes sted og ved at dedikere min tid og meget arbejde i felten, har jeg opnået en vis forståelse for det, jeg undersøgte. Desuden, har jeg gennem min opmærksomhed på min egen position hjulpet læseren til at forstå, at jeg muligvis har haft en indflydelse på min felt, men at jeg er opmærksom på det, og jeg har beskrevet nogle af de områder, hvor det har været synligt i forhold til mit empiriske materiale. Dertil vil jeg tilføje, at det modsatte scenarie ville være, at man kun kunne skrive om sig selv, om den gruppe man måtte tilhører. Dette giver helt nye problemer i forhold til den antropologiske tanke, der ligger op til, at man studerer det man ikke kender. Ved at stå underfor en gruppe og studere gruppen, for at konstatere gruppens interaktion anderledes end gruppens egen forståelse af interaktionen (Aaen, 2015). Jeg mener desuden, at det ville skabe flere problemer omkring subjektivitet og objektivitet, hvis en antropolog for eksempel kun kan studere den kultur, gruppe eller subkultur undersøgeren selv er en del af.

Delkonklusion

Jeg har i dette kapitel beskrevet, hvordan bygden har oplevet en urbaniseringsproces igennem det sidste årti, og hvordan flere borgere har oplevet denne udvikling. Dermed har jeg også beskrevet, hvorfor flere borgere mener at der er et behov for at få startet GMEs foreslåede mineprojekt, og nogle af de motivationer der ligger til grund for det ønske. Dernæst har jeg gennemgået nogle af de overvejelser, jeg har haft med min egen interaktion med borgerne, som forskellige specifikke karakteristika omkring min person, mit danske efternavn og baggrund, samt min position som antropologistuderende. Desuden kom jeg ind på brugen af min indsamlede data i mit skrevne materiale, som beskrivelser af sociale problemer, samt metodiske overvejelser omkring den kritiske postkoloniale og postmodernistiske tankegang.

I næste kapitel vil jeg i forlængelse af den postkoloniale teori beskrive nogle historiske erfaringer der lå til grund for nogle borgernes argumenter omkring mineprojektet. Jeg vil komme ind på den danske kolonisering af Grønland, og beskrive hvordan udviklingen af minedrift, har bevirket en bekymring for en ny form for kolonisering af landet.

Kapitel 4

Det er vores land

I dette kapitel vil jeg beskrive, hvordan fortiden, den grønlandske historie, skabte forestillinger om nutiden og fremtiden i forhold til minedrift i Grønland. Jeg vil analysere, hvordan den danske kolonisering af Grønland, samt hjemtagningen af politisk ansvar og rettighederne til undergrunden, nu skaber nye bekymringer, når disse rettigheder bliver solgt videre til udenlandske minefirmaer.

Jeg er blevet inviteret til kaffemik hos Karen. Vi sidder ved spisebordet, hvor Karen skænker kaffe op til mig og begynder at fortælle om sit syn på udviklingen inden for minedrift i Grønland. "Det er jo vores land, så vi må bestemme, hvad vi vil med det. Efter vi fik Selvstyre, så fik vi også rettighederne til undergrunden tilbage, så nu er det os, der bestemmer over den. Selvom man ikke kan eje jord i Grønland, så er jorden vores i fællesskab. Problemet er jo, at vi skal til at tjene nogle flere penge, så vi kan komme af med bloktilskuddet og få økonomisk selvstændighed, men hvis du spørger mig, så behøver det ikke gå så stærkt. Det grønlandske Selvstyre har efterhånden givet en del undersøgelseslicenser til udenlandske minefirmaer. Man bliver bekymret for, om det ikke bare bliver det samme igen. Altså, ligesom med den danske kolonisering af landet, at vi kommer til at stå på sidelinjen, mens nogle andre bestemmer, hvordan vi skal leve i vores eget land. Den gang kom der firmaer og ville have ressourcer, så kom den danske stat og så skulle vi pludselig leve på en hel anden måde. Så fik vi hjemmestyre og selvstyre og til sidst fik vi rettighederne til undergrunden tilbage, men nu sælger vi så ud af disse rettigheder igen. Historien kommer til at gentage sig selv, og det grønlandske folk bliver endnu engang tilskuere til deres eget land (Karen).

Karen beskriver, hvordan hun føler at Grønland endnu engang vil blive tilskuere til sit eget land, hvordan historien kommer til at gentage sig selv. Den udtalelse strækker sig både til fortiden, nutiden og fremtiden. Hendes udsagn refererer til, hvordan Grønland har været dansk koloni, og hvordan koloniseringen af Grønland startede med at europæiske handlende oprettede handelsstationer i Grønland, hvorfra de trak ressourcer ud af landet og solgte dem videre til resten af Europa. Det foregik i omkring år 1700 og frem til 1734.

På grund af faldene indkomst blev foretaget overtaget af den danske stat, og her startede koloniseringen af Grønland så småt (Bro 1993:19; Lidegaard 1991:83+96-97; Thorleifsen 1999:218-219). Dertil henviser Karens bekymring til den danske modernisering og opbygning af Grønland i 1960-70'erne. Det var en tid efter anden verdenskrig, hvor der med pres fra den Europæiske Union blev lagt vægt på at Grønland skulle bygges op, moderniseres og blive en del af Danmark, i stedet for blot en koloni. Derved fik Grønland status som et amt i Danmark og Grønland skulle bygges op efter den danske model. Denne periode bliver ofte betegnet som *daniseringen* (Hertling 1999b:259; Lidegaard 1991:190-199). Karen beskriver desuden, hvordan det grønlandske folk nu har fået rettighederne til den grønlandske jord tilbage. Det var en proces, der startede i 1960'erne, hvor det grønlandske folk begyndte at gøre op med den danske model på grund af det fortsatte ulige forhold mellem Danmark og Grønland, samt et ønske om at blive anerkendt som et oprindeligt folk (Augustesen & Hansen 2011:55-56; Sejersen 2014:14). I 1979 stemte det grønlandske folk for Hjemmestyre, og en grønlandiseringsproces startede, med en gradvis hjemtagning af det politisk ansvar og rettighederne til den grønlandske undergrund (Hertling 1999a:317-322; Nielsen & Larsen, 1985: 99).

Kampen om den grønlandske undergrund

Hjemtagningen af rettighederne til den grønlandske undergrund, var en længere varig proces. Danmark tilegnede sig rettighederne i 1932 (Nielsen & Larsen, 1985: 99), i 1998 blev rettighederne til undergrunden delt mellem Grønland og Danmark, og i 2009 ved indførelsen af det grønlandske Selvstyre blev rettighederne helt hjemtaget (Sejersen 2014:22+28). Hjemtagningen af den grønlandske undergrund har betydet, at ingen som sådan må eje jord i Grønland. Man kan købe et hus, der ligger på et areal, der er blevet tildelt af det grønlandske Selvstyre. Jorden er kollektivt ejet, og undergrunden er ligeså. Vil grønlænderne for eksempel samle sten, kan man gøre det til husbehov, men vil du sælge skal du oprette et firma og godkendes til enten små- eller storskala mineraludvinding. Alle har ligeledes ret til at udvinde de animalske ressourcer, men vil man sælge, skal man registreres som jæger eller fanger, og man får dernæst tildelt kvoter for hvor meget man må fange (Petersen 1980:6-8). Der er derfor et fælleseje til den grønlandske jord, undergrund, organiske såvel som uorganiske ressourcer.

Hertil referer Karens bemærkning om nutiden for Grønland og til udviklingen inden for minedrift. Det var en ny politisk strategi, som blev lagt af det grønlandske Selvstyre, som førte til udlicitering af undersøgelseslicenser til interesserede mineselskaber (Nuttall 2013:370). Når mineselskabet har fået et undersøgelseslicens har de fået ret til at undersøge et bestemt geografisk afgrænset område. I den periode har det grønlandske folk stadig rettighederne til at opholde sig i det område, da mineselskabet kun ejer rettighederne til at undersøge området, men ikke ejer selve området. Jeg vil her komme med to eksempler på et sammenstød mellem mineselskabet, GME, og to borgere, hvor problemerne omhandler rettighederne til jorden og undergrunden.

Det var en dag, hvor mineselskabet, GME, skulle komme og holde oplæg. Jeg stod og snakkede med en af de ansatte før mødet gik i gang. Vi er jo gode venner, det er meget flinke folk, der arbejder for det selskab. Vi snakkede om Kvanefjeldet og deres undersøgelser, hvor medarbejderen kom til at sige at GME ejede Kvanefjeldet. Det blev jeg meget stødt over. Så sagde jeg til ham, at de bestemt ikke ejede Kvanefjeldet, at det var ejet af det grønlandske folk. Han svarede selvfølgelig at det var en fortalelse, og rettede hvad han havde sagt, at de havde rettighederne til at undersøge det. Men det er bare så vigtigt, at de forstår at de ikke ejer det fjeld, den grønlandske undergrund er det grønlandske folks (Søren).

Det var en flot solskinsdag, så jeg valgte at gå en tur på fjeldet. Jeg havde ikke været på Kvanefjeldet i nogen tid, så jeg valgte at gå den tur og så kunne jeg samtidig hente noget Tugtupit⁶ til min moster, som laver smykker af dem til turisterne. Der ligger en gammel tugtupitmine på siden af Kvanefjeldet, lige før du kommer op på toppen af fjeldet. Da jeg havde samlet noget tugtupit, gik jeg det sidste stykke op på fjeldet. Der så jeg pludselig, at der stod flere arbejdere og borede i fjeldet. De sagde til mig, at jeg ikke måtte være der, og at jeg skulle gå væk. Jeg synes ikke, de kan tale sådan til mig. Jeg har ret til at være på Kvanefjeldet. De sagde selvfølgelig, at det var for min egen sikkerheds skyld, at jeg ikke måtte være der, men det må jeg vel selv bestemme. De burde vel egentlig bare stoppe med at arbejde, når jeg og andre kommer derop, hvis det er så farligt. Vi har alle ret til at være der (Salik).

⁶ Tugtupit er en smykkesten, som svinger i farverne fra lyserød til lilla. Tugtupit er kun fundet ved Narsaq og på Kolahavøen i Rusland (Johnsen 2000:379, Vangsted 2010:35).

Jeg har ved disse udtalelser prøvet at vise, hvor vigtigt det var for flere af borgerne, at det var dem der havde rettighederne til den grønlandske jord. Det var noget, som sad dybt i dem, og jeg vil mene, at det er til dels på grund af den grønlandske historie. Kampen om rettighederne til undergrunden var vundet, og nu var de samme rettigheder ved at forsvinde igen. Begge eksempler er fra borgere, der er positivt indstillet over for mineprojektet, men som bliver stødt over et aspekt af opfattelsen af ejerskabet til og måde at forvalte en midlertidig tilladelse af Kvanfjeldet. Det er vigtigt for dem, at mineselskabet forstår, at de ikke har købt et fjeld, men har fået tildelt nogle rettigheder til at undersøge et fjeld, og det er vigtigt for borgerne, at fjeldet er fællesejet.

Den postkoloniale identitet

Dertil, har jeg gennem disse eksempler prøvet at vise hvordan nogle borgere følte, at det var vigtigt at kridte banen op, for hvad der tilhører hvem. Denne fokusering på, hvad der er dit og mit og vores, kan føres tilbage til historiske oplevelser af den danske kolonisering af Grønland, hvor landet ikke var det grønlandske folks. Disse eksempler bevæger sig derfor over i en teoretisering af postkolonialisme. Postkolonialisme er en teori, som bliver defineret forskelligt af mange teoretikere. Helt simpelt kan man sige, at postkolonialisme dækker over tiden efter en endt kolonisering af et område. Det bliver dog videre forklaret af Peter Childs og Patrick Williams (1997) i deres bog *Introduction to Post-Colonial Theory*. De beskriver, hvordan postkolonialisme er betegnelse for de påvirkninger, det koloniserende land har efterladt i det koloniserede land. Postkolonialisme starter der, hvor en kolonisering stopper. Efter en kolonisering begynder det tidligere koloniserede område at skabe nye identiteter. De tidligere identiteter før koloniseringen, blev ændre under koloniseringen på grund af det andet lands kontrol over området. På grund af den længerevarende udefrakommende kontrol af landet, er der blevet lavet så mange ændringer at det koloniseredes land ikke kan genskabe de tidligere identiteter og derved må skabe nye. Eftervirkningerne fra det koloniserende vil derfor ikke forsvinde, da de nye identitet bygger derpå (Child & Williams 1997:5+8-9).

Karens, Søren og Saliks udtalelser om vigtigheden i, at jorden og undergrunden tilhører det grønlandske folk, er en reaktion på den tidligere kolonisering af Grønland. Da landet igen blev tildelt det grønlandske folk, og da rettighederne til undergrunden blev hjemtaget, sluttede den danske kolonisering af Grønland. Det var en vigtig brik i den

grønlandske selvforståelse, og når disse rettigheder er ved at blive taget fra det grønlandske folk igen, opstår der konflikter vedrørende ejerforhold af jorden. Det er en vigtig del af nogle borgeres identitet, at den grønlandske jord er deres egen, at folket har retten til at bestemme over den, at de har adgang til jorden og bliver anerkendt i deres rettigheder til at opholde sig på den og i deres ejerskab af jorden. Det bliver derved til dels paradoksalt, at selve selvstændigheds motivationen, som ønsket om at blive økonomisk selvstændig resulterer i en ny kamp om rettighederne til jorden. Den politiske strategi om at give undersøgelseslicenser til udenlandske mineselskaber, ramler da sammen med nogle borgeres forestillinger om deres selvstændighedsfølelse, og deres postkoloniale identiteter. Konflikten bliver en bekymring for en ny form for kolonialisme, hvor udenlandske selskaber kommer til landet periodisk og overtager et bestemt område, hvorefter de forsvinder igen, når arbejdet er færdigt, hvorved processen for at skabe nye identiteter vil begynde på ny.

Hvis bygden bliver flyttet?

Kvanefjeldet, dér hvor GME planlægger at bygge en mine, ligger kun cirka syv kilometer fra bygden. Derved kan der opstå miljømæssige problemer, som allerede er blevet nævnt. Det har gjort at diskussionen omkring, hvorvidt det vil være for skadeligt for borgerne at blive boende og om fiskene vil blive påvirket af minedriften. En dag i maj under mit feltarbejde, udtalte en NGO i radioavisen, at hvis mineprojektet bliver til noget, vil man være nødt til at flytte hele bygden. NGO'en forklarer det med at udvindingen af uran, er for sundhedsmæssigt skadeligt for borgerne, til at de kan blive boende. Jeg tog hen til Karen for at høre hendes holdning til nyhederne.

"Ja, det var jo det jeg sagde, hvis de får startet den mine, så kommer de til at bestemme over os. Så skal vi lige pludselig flytte, og der er ikke noget vi kan gøre ved det. Det bliver mineselskabet der kommer til at bestemme over vores liv. Jeg vil ikke flytte. Jeg har boet her i bygden i mange år. Alle mine venner er her og min familie". Jeg spørge Karen til det hun tidligere fortalte mig om det grønlandske folk ejerskab til jorden. "Ja, det er jo vores jord, men man begynder da at blive i tvivl. Hvis de flytter bygden, som de gjorde ved Quadliset eller Thule, ja så er vi jo lige vidt. Det at smide folk væk fra deres hjem, har jo ikke været særligt velset her i landet, og at de nu kommer på tale igen med vores eget folk ved roret. De prøver jo også at få ændre loven, kun for at mineprojektet kan

blive startet. Det bliver mineselskabet der kommer til at bestemme over os. Ja, det er da lidt bekymrende. Det mineprojekt bliver ved med at kaste problemer af sig” (Karen).

Karen forklarer, hvordan hun har en bekymring for, at der på trods af grønlandsk selvbestemmelse, at de udenlandske minefirmaer vil komme til Grønland og sætte en dagsorden for, hvordan Grønland skal udvikle sig. Hun føler, at de grønlandske politikere handler mod et grønlandsk selvbestemmelse, ved at lukke de udenlandske firmaer ind. Karen er bekymret for, at de grønlandske folk endnu engang vil blive tilskuere til deres eget land. Karens er bekymret for, at de udenlandske firmaer vil sætte deres egen dagsordenen for landet, som med nultolerancen over for uranudvinding. GME skal have ændret loven for, at kunne starte deres udvindingsprojekt. Det kan dog også forstås på et lidt mere lokalt niveau. Hvordan mineselskabet vil bruge udenlandsk arbejdskraft på mineprojektet på Kvanefjeldet, og hvordan de grønlandske borgere i bygden derved vil se til mens bygden, får flere og flere udenlandske gæstearbejdere. Da Kvanefjeldet ligger så tæt på bygden, cirka 7 kilometer, vil bygden blive brugt som mellemstation for al trafik til og fra Kvanefjeldet.

Jeg løber samme dag ind i Søren og jeg spørger ligeledes ham om hans mening om de seneste nyheder om at bygden muligvis skal flyttes, hvis minen bliver til noget.

”Jeg forstår det ærligt talt ikke. Jeg troede ikke, det ville være så farligt, at vi skulle flytte fra bygden. GME har jo sagt, at de havde styr på det, at de havde sikkerhedsprocedurer og at der ikke var nogen videre farer ved deres projekt. Men hvis det er så farligt, at de må flytte hele bygden, så er der da noget jeg fuldstændig har misforstået. Men lad os nu se om det også er rigtigt, vi må lige høre, hvad GME siger til det. De har trods alt mere erfaring med den slags end os andre (Søren).

Søren forklarer her, hvordan han stiller sig uforstående over for nyhederne. Han ønsker ikke, at flytte fra bygden og den seneste nyhed om at flytning vil blive en nødvendighed, rykker ved hans opfattelse af hvordan han har forstået mineprojektet. Søren har dog stadig tillid til mineselskabet, og at de vil kunne komme med en løsning på flytteproblematikken, men som det ser ud nu, så er han ikke tilfreds med de krav mineprojektet vil kunne kræve af borgerne.

At flytte bygden ville være et endnu større indgreb mod at tage jorden fra det grønlandske folk. Karen forklarer, hvordan hun mener, at det nu bliver mineselskabet, der bestemmer over borgerne, først bliver loven ændret på grund af mineselskabet og nu kan borgerne heller ikke selv bestemme hvor de vil bo. Søren ser lidt mere roligt på nyheden, og vil vente på mineselskabets udtalelser om emnet, før han tager det op til overvejelse i forhold til sin holdning til mineprojektet. Grønland har gennemgået en danisering i form af den danske kolonisering af Grønland, efterfulgt af en grønlandisering, hvor ansvaret og rettighederne blev taget tilbage og er nu på vej til, hvad jeg vil kalde en *mineralisering*. En tid, som muligvis aldrig vil blive virkelighed, men som på det tidspunkt hvor jeg lavede feltstudie var samtaleemnet i bygden. Mine informanter befandt sig i et krydsfelt mellem grønlandisering og mineralisering. I en overgang fra, en samfundsmæssig tidslomme til en anden, som skaber spændinger omkring fremtiden for Grønland.

Andre har stået i samme situation

Søren, var en af de borgere, som havde fundet tid til selv at lede efter mere information omkring lignende mineprojekter andre steder i verden. Søren søgte et svar på, hvordan andre lokalbefolkninger, havde oplevet og håndteret en tilsvarende situation, som den borgerne i Narsaq befandt sig i. Søren forklarede, at han var fundet frem til en by i Canada, som hovedsagligt husede inuitter. Området hedder Baker Lake, og et mineselskab prøver på samme måde, som i Narsaq, at få startet et mineprojekt.

”Ja, altså, vi sammenligner jo os selv meget med canadiske inuitter. Derfor valgte jeg, at se på hvordan et inuitsamfund havde oplevet et mineselskab, som ville udvinde uran, træde ind i deres samfund. Jeg læste om Baker Lake, som er et mindre samfund, hvor det hovedsageligt bor inuitter. Der havde et mineselskab fået tilladelse til at undersøge undergrunden, mens de holdt informationsmøder og så videre, lige som GME har gjort med os. Minen ved Baker Lake skulle dog ligge noget længere væk end GMEs mineprojekt kommer til at ligge fra vores bygd, cirka 80 kilometer. I Baker Lake var der, de samme frustration over, ikke at få den nødvendige information omkring potentielle risici, men hvor den overvejene faktor omkring borgernes holdning var, at de kunne få arbejde på minen. Minen er ikke blevet startet endnu, men til forskel fra os, har inuitterne i Canada fået stillet en advokat til rådighed. Det vil sige, at de har en advokat til at se på projektet

og tale deres sag mod mineselskabet og regeringen. I Canada er det jo ikke inuitter der sidder i regeringen ligesom her, og derfor tror jeg ikke vi kan få tildelt en advokat. Men det er da interessant, at de får en advokat, og jeg vil derfor mene, at de er bedre stillet, end vi er (Søren).

Søren beskriver her, hvordan borgerne i Narsaq, kan ende med at stå i en fastlåst situation. Det kan ske, at bygden skal flyttes på grund eventuel forurening af området. Det vil sige, at de rettigheder til jorden, som ejes af det grønlandske folk, kan blive taget fra dem på grund af et mineprojekt. Søren beskriver desuden, hvordan han føler at de canadiske inuitter står i en bedre situation end borgerne i Narsaq gør, da de canadiske inuitter er blevet tildelt en advokat, som varetager deres interesser og taler for dem ved beslutningsprocesser i regeringen. Søren giver derved udtryk for, at han er bekymret for, at der ikke er nogen der vil tale deres sag, og at det grønlandske Selvstyre muligvis vil tage beslutninger, som ikke er i overensstemmelse med hans og andre borgeres.

Helen Cheney, Roy Lovel og Fiona Solomon (2002) har beskrevet et forhold mellem et lokalt samfund og et mineselskab, som ønskede at bygge en mine tæt på et lokalsamfund. De skaffede information ved hjælp af interviews blandt den lokale befolkning, og undersøgelsen var finansieret af det pågældende mineselskab. Projektet havde det formål at identificere de områder, hvor der kunne eller allerede var opstået konflikter ved mødet mellem de to parter, og slutteligt give forslag til forbedringer til processen. Det blev foreslået, at det var nødvendigt at der tidligt i processen kom miljø- og sundhedsmæssige vurderinger, som skulle hjælpe til med at finde problemer ved mineprojektet. Dertil tilskyndede de brug af uafhængige eksperter til at udpege eventuelle udfordringer ved mineprojektet til den lokale befolkning og mineselskabet. Det ville hjælpe den lokale befolkning med at tage en beslutning, men også give en større følelse af at tingene gik rigtigt for sig, samtidig med at mineselskabet fremstod mere ærligt og gennemsigtigt. De uafhængige eksperter kunne ydermere hjælpe mineselskabet i vurderingen deres mineprojekt og med afhjælpning af eventuelle forhindringer senere i forløbet (Ibid. 2002:29-32). Cheney et al opfordre derved til, at der i større grad skal gøres brug af uafhængige eksperters vurderinger af mineprojektet, men det kan vise sig at være mere kompliceret end som så. Thomas Hylland Eriksen (2014) har beskrevet et møde mellem det australske mineprojekt, East End Mine, og en gruppe lokale borgere. Her forklarede Eriksen om en person, der med en akademisk baggrund havde undersøgt alle risici ved

det foreslåede mineprojektet. Akademikeren havde brugt meget tid på at undersøge dette projekt og tilsvarende projekter, og havde mange gange taget til disse møder og høringer for at hjælpe med håndteringen problemerne vedrørende miljøet. Ved mødet kom han med flere kommentarer til mineselskabet, som valgte ikke at tage hans kritik til efterretning, og planerne blev aldrig ændret på hans opfordring. Til sidst havde akademikeren spurgt mødearrangørerne og mineselskabets personale om de overhovedet ville lytte til kritik, og om hans arbejde var spildt, hvilket de ikke svarede på (Eriksen 2014).

På baggrund af Eriksens eksempel, må man drage den konklusion, at det på trods af en økonomisk uafhængig eksperts vurdering, er nødvendigt også at disse eksperter får tildelt nogen vægt. Det vil sige, at hvis der skulle inddrages uafhængige eksperter i mineprojektet på Kvanefjeldet, skulle disse eksperter tildeles en vis magt i forhold til foretagenet, så deres arbejde vil blive taget alvorligt.

Delkonklusion

I dette kapitel har jeg vist hvordan rettighederne til jorden hos nogle borgere var af stor betydning, samt hvordan udliciteringen af undersøgelseslicenser, som skulle føre til økonomisk fremgang og et skridt tættere på et økonomisk selvstændigt Grønland. Udviklingen af minedrift har paradoksalt nok ført til, en bekymring hos nogle borgere i form af en ny kolonisering af landet. Den koloniale historie har bevirket, at borgerne skal finde en ny identitet i lyset af det postkoloniale forhold, og derved opstår bekymringer om en ny kolonialisme og en oplevelse af udefrakommende intentioner, som giver sig udtryk i form af tillid og mistillid.

Dertil beskrev jeg andre lokal samfund, som havde stået i en tilsvarende situation, som borgerne i Narsaq. Her blev der opfordret til, at økonomisk uafhængige eksperter skulle bruges i større grad, til fordel for både den lokale befolkning og det pågældende mineselskab. Det er dog vigtigt at de eksperter får nogen magt i forhold til det foreslåede mineprojekt, for at deres arbejde vil blive taget seriøst og at arbejdet vil få en betydning.

I næste kapitel vil jeg beskrive hvordan nogle borgere opfatter ventetiden inden der, bliver taget en beslutning om mineprojektets fremtid, samt hvordan tillid og mistillid bliver udtrykt i relation til det grønlandske Selvstyre.

Kapitel 5

Mens vi venter

Figur 8 Is i fjorden ved Narsaq med båd i forgrunden, foto af Helene Ahrens Johansen.

I dette kapitel vil jeg undersøge, hvordan lang ventetid havde konsekvenser for nogle borgeres opfattelse af det grønlandske Selvstyre, samt hvordan skiftende informationer lå til grund for øgede polariseringer af tillid og mistillid til mineprojektet og til det grønlandske Selvstyre. Jeg vil dertil beskrive, hvordan nogle borgere fandt den fremtid, som der grønlandske Selvstyre arbejdede frem mod, lå i forlængelse af deres overbevisningen om, hvordan de mente Grønland kunne øge økonomien og tage hånd om diverse problemer i landet, samt hvordan andre mente, det ikke var en fremtid, de selv ville være en del af, og hvor de så sig nødsaget til at flytte for ikke, at blive en del af mineraliseringen i Narsaq.

Da jeg igen senere på måneden kom forbi Karen, havde hun besøg af en veninde, som også bor i bygden. Karen inviterer mig glædeligt indenfor mens hun præsenterer mig for hendes veninde Lise. Jeg spørger dem begge, hvordan de ser på mineprojektet nu hvor der er gået noget tid siden nyheden om at bygden skulle flyttes. ”De snakker og snakker, men der sker aldrig noget”, siger de to veninder næsten i kor mens de griner højlydt. Karen forklarer videre: ”Jeg er så træt af at høre om de miner. GME har arbejdet på Kvanefjeldet og holdt informationsmøder siden 2007, og de bliver ved og ved. Der sker jo aldrig noget, de snakker bare og snakker og snakker. Og vi debatterer og debatterer. Nu må der snart blive taget en afgørelse. Nu er jeg næsten ligeglad om det bliver den ene eller den anden afgørelse. Altså, et ja eller et nej til om den mine skal bygges. Bare der

kommer en afgørelse. Vi har ventet så længe nu. Folk aner jo ikke om de skal pakke sammen og flytte eller om bygden forbliver som den er, om de kan bygge ud på deres hus eller om de skal finde et nyt arbejde i en anden by. Vi ved faktisk ingenting og vi vil bare gerne vide noget” (Karen & Lise).

Ventetid og dets konsekvenser

Ventetid kan hos mennesker skabe en tilstand, der spænder fra magtesløshed og passivitet til voldelig adfærd og kriminalitet (Bourdieu 1997[2000]:223-224).

Karen og Lise forklarede, at de var trætte af at tale og diskutere GMEs mineprojekt. De følte, at diskussionen var for langvarig og afgørelsen om mineprojektet nu havde trukket ud for længe. De forklarede desuden, hvordan de oplevede, at mineselskabet bare snakkede og snakkede, men at der aldrig skete noget. Karen og Lise var nået det punkt, hvor de bare gerne ville have en afgørelse, og efterhånden var de ikke interesserede i, hvilken afgørelse det ville blive, bare der kom en afgørelse. Karen og Lises opfattelse, kan forstås i forlængelse af Bourdieus beskrivelse af ventetid. Hvordan ventetid kan skabe magtesløshed hos de involverede (Bourdieu 1997[2000]:223-224). Karen og Lise var til dels opgivende, deres motivation for at engagere sig i debatten var faldet, og de ønskede blot, at der skulle træffes en afgørelse, så de kunne få en indikation af, hvordan fremtiden ville komme til at se ud, mine eller ikke mine.

Malu forklarede mig om et andet mineprojekt i en anden bygd, som hun sammenlignede GMEs mineprojekt med. *I Sisimiut var der også et mineprojekt, som ligesom her, undersøgte et fjeld for potentialet for en mine. Mineselskabet havde ligesom GME holdt en masse informationsmøder, og informeret borgerne om deres projekt. Ligesom her, blev folk til sidst trætte af at hører om det, og der mødte færre og færre op til møderne. Mineselskabet havde hjulpet det lokale hotel med en økonomisk donation til en udbygning af hotellet. Det var for at hotellet kunne rumme de øgede antal arbejdere, der ville komme til bygden, når minen ville blive startet. Men så stoppede det hele, mineprojektet blev ikke til noget, og hotellet stod tilbage med en halvfærdig bygning. Borgerne havde jo også brugt meget tid på at diskutere og deltage i informationsmøderne, men nu var det hele lige meget (Malu).*

Malu forklarer, at hun har en betænkning ved at borgerne i Narsaq, vil opleve det samme som borgerne i Sisimiut. Hun forklarer, hvordan de mange informationsmøder, som strakte sig over lang tid, og bevirkede at borgerne mistede interessen for mineprojektet. Desuden beskriver hun, at da mineprojektet i Sisimiut endte med ikke at blive til noget, efterlod det et ufærdigt byggeprojekt og frustration hos en gruppe borgere, som havde brugt tid og ressourcer på at sætte sig ind i mineprojekt, som ikke blev til noget.

Den instans, som har myndigheden til at tage beslutningen vedrørende GMEs mineprojekt og dermed hvordan fremtiden vil komme til at udfolde sig for borgerne i Narsaq, er det grønlandske Selvstyre. Det er dog mere kompliceret end det, som jeg forklarede i kapitlet om risici, da det grønlandske Selvstyre først skal ophæve nul tolerancen over for uranudvinding, for at bane den lovmæssige vej for mineprojektet. Hvorefter GME kan ansøge om tilladelse til deres mineprojekt, som det grønlandske Selvstyre herefter skal tage en beslutning om. Borgerne ventede således både på, at der skulle træffes en afgørelse vedrørende uranudvinding, og derefter på selve GMEs mineprojekt. Jeg vil derfor, nu tage fat på nogle borgeres opfattelse af det grønlandske Selvstyre.

Tillid og det grønlandske Selvstyre

Aleqa Hammond, daværende Landstingsformand, beskrev, hvordan det var hendes store ønske at Grønland skulle blive økonomisk selvstændigt, og at det var én ting hun arbejdede hen i mod i hendes virke som landstingsformand (Hammond 2013; Thorsen 2014).

Jeg har aftalt at mødes Søren nede ved den ene havn i bygden. Søren er fisker og har boet i bygden i godt og vel ti år. Jeg har taget kaffe med, som jeg skænker op til os, og Søren går i gang med at rulle nogle cigaretter. Vi sidder med udsigt over vandet, hvor isbjergene er tæt fordelt ud over det blikstille hav. Der er for meget is i vandet til at fiskerne kan sejle ud fra bygden, da bådene bliver ødelagt, hvis de rammer isen. Søren kigger på mig og siger: "Jeg tror ikke mineselskabet nogensinde kommer i gang med den mine. De har været her så længe nu, og vi venter og venter på det kommer til en afgørelse. De to rapporter er heller ikke færdige endnu, og Selvstyret arbejder også så langsomt, jeg vil jo bare gerne vide om den mine bliver bygget eller ej. Men vi må bare vente og se hvad der sker. Der er ikke noget vi kan gøre, beslutninger bliver taget henover hovedet på os, de lytter ikke til os, vi må bare vente og se hvad der sker". Jeg spørger Søren, om det ville hjælpe, hvis Selvstyret gik lidt mere i dybden med mineprojekterne, lavede et udvalg med

forskellige eksperter på området, som kunne se på projekterne og fortælle borgerne og de grønlandske politikere om deres syn på mineprojekterne. ”Det kan man ikke forvente af Selvstyret. Det er der jo ikke penge til. Hvor skulle de penge komme fra? Desuden skal du ikke tro at tingene bliver undersøgt i dybden af Selvstyret, det er jo bare embedsmænd, der sidder der, det er jo ikke eksperter. Der er elementer i det fjeld der mere skadeligt end uran, og det er der ikke nogen der taler om. Man ved kun det, som mineselskabet fortæller. Embedsmændene ved derfor ikke, hvad de snakker om, og de har ingen penge til at få det undersøgt ordentligt, du kan ikke forvente tingene bliver gjort, som det ville blive i Danmark. Her tager politikerne beslutninger baseret på følelser, som med minerne. De har bestemt sig for minedrift, så vi kan få økonomisk selvstændighed. De bruger ikke tid på at sætte sig ind, i hvad det kan få af konsekvenser for borgerne, men vælger at se på ønsket om selvstændighed, derved må de se på økonomien og det er derfor de har taget beslutningen om at starte minerne. De bruger heller ikke tid på at inddrage befolkningen, men tager i stedet beslutningerne hen over hovedet på folk. Jeg vil da gerne have økonomisk selvstændighed, men hvis det bliver på bekostning af borgernes Grønland, er vi jo nærmest lige vidt” (Søren).

Søren taler her om, hvordan han føler, at han er i en venteposition til afgørelsen om GMEs mineprojekt. Han venter på de to uafhængige rapporter om sundheds- og miljømæssige forhold og han venter på en afgørelse om mineprojektets fremtid. Han har ikke meget tillid til det grønlandske Selvstyre, men han virker heller ikke synderligt irriteret over det, det er mere bare sådan tingene nu er. Der er derfor tale om en dualitet i hans udsagn, han har på den ene side ikke tillid til det grønlandske Selvstyre. På den anden side, skifter hans holdning til tillid ud fra hans erfaringer og hans forståelser af Selvstyrets økonomiske muligheder. Han har tillid til, at Selvstyret tager en økonomisk realistisk beslutning. Han er usikker på, hvad det er for en beslutning, og han har mistillid til politikernes bevæggrunde, men han vælger at acceptere og udadtil have tillid til Selvstyret.

Elite og tillid

Hanne Edelfsen og Kristine Korsgaard beskriver i deres artikel *Politisk kultur i Grønland*, hvordan der er en god base for politisk deltagelse blandt den grønlandske befolkning, men at der stadig er en vis mistillid til systemet. De mener, at den manglende tillid retter sig mod politikerne og deres position som elite i det grønlandske samfund. Eliten skal her

forstås som en gruppe personer, der på grund af betydningsfulde ansættelser har mere magt og indflydelse end andre i samfundet, som en politisk elite eller erhvervselite (Edelfsen & Korsgaard 2004:42-45). De beskriver desuden, hvordan den grønlandske befolkning ikke var præget af hierarki før den danske kolonisering af landet, samt hvordan skabelsen af den grønlandske elite er et produkt af den danske samfundsmodel og eliten er derved skabt af Danmark (Ibid. 2004:45-46). Den grønlandske elite kan være et problem, da det til tider kan ses som en relativt indsnævret gruppe, hvor uhensigtsmæssig magtmisbrug hos personer i elitegruppen, har mindsket befolkningens tillid til systemet. (Ibid. 2004:45).

Karen forklarede mig om den politiske elite i Grønland. Ifølge Karen var den grønlandske elite et levn fra historien. *”Du må tænke på, at Grønland en gang bestod af klaner. Klaner eller familier holdt sammen for at overleve her. Det var nødvendigt, fordi der var så meget, der skulle klares når man boede i et så udfordrende miljø, som her i Grønland. I klanerne hjalp alle hinanden med at passe børn, skaffe mad og så videre. Den grønlandske elite er en del af resten af den grønlandske befolkning, og en del af den kultur, der er her i Grønland. Her holder man sammen, og hjælper sin familie og venner. De grønlandske politikere hjælper derfor også hinanden, deres familie og venner. Derfor er den grønlandske elite også en instans bestående af dette, familie og venner. Det er der som sådan ikke noget galt med, vi kan jo alle forstå at det er sådan. Men det giver problemer når folk ikke kan få arbejde, fordi man skal have de rigtige kontakter. Der kan være gode kandidater til et job, men de kan blive sorteret fra på grund af andre, som er venner med de rigtige. Det er først og fremmest, sådan den grønlandske elite er opstået, men du kan nemt finde tendensen i resten af samfundet (Karen).*

Karen giver udtryk for den klassiske konflikt eller modsætning mellem natur og kultur. Den gamle grønlandske kultur med dens familierelationer, står i modsætning til den nye grønlandske samfundsmæssige kulturkonstruktion. Samtidig med at hun erkender den, udviser hun også forståelse for modsætningen. Karen forklarer hvordan politikerne er nødt til både at tage hensyn til familierelationer og samfundets konstruktion. Karens beskrivelse, kan forstås sammen med Edelfsen & Korsgaards (2004) beskrivelse af den danske indflydelse på eliten i Grønland. Edelfsen & Korsgaards beskriver hvordan, Danmark indsatte det system, som nu er gældende i Grønland. Hvormed Karen beskriver,

hvordan sammensmeltningen mellem det danske system og den grønlandske tradition betyder, har bevirket uheldige episoder i det politiske system.

Søren beskrev videre om forholdet mellem de grønlandske politikere og mineselskaberne. *Det er jo de samme mennesker der sidder bag det hele. Grønland er et lille land, det betyder at de mennesker der er kvalificerede til at tage de stillinger i mineralindustrien ofte er folk, der allerede er en del af den grønlandske elite, som de grønlandske politikere. Det er dem, som bedst kender reglerne for hvordan sådanne virksomheder kan etableres i Grønland, og derfor arbejder de sammen med mineselskaberne. Derfor har der også været flere eksempler på, hvordan politikere fra Selvstyret har taget stillinger i bestyrelser for minefirmaerne eller selv startet selskaber der kan hjælpe mineselskaberne, som rådgivningsfirmaer. Jeg tænker specielt på Lars Emil Johansen og nogle af de andre historier om korruption, men lad os ikke snakke om det. Politikerne påstår selv, at de uden problemer kan have forskellige kasketter på i samme tidsperiode, men folk har jo deres spekulationer. Det er nu meget normalt, at man i Grønland besidder flere jobs af gangen, simpelthen fordi der ikke er nok arbejde og løn i ét job, men problemet opstår når det er de samme der politisk bestemmer reglerne for de selskaber de selv arbejder for, som ved en politiker der arbejder for et minefirma (Søren).*

Sørens beskriver her yderligere, hvordan han har mistillid til det tætte samarbejde mellem nogle politikere og mineselskaber. Sørens bekymring bygger på tidligere problemer med korruption og nepotisme hos nogle politikere i det grønlandske Selvstyre, samt sammenarbejdet mellem nogle politikere og mineselskaber. Vangkilde (2013) blandt andre journalister viste hvordan Kuupik Kleist (IA)⁷ og Ove Karl Berthelsen (IA) startede mineselskabet Green Gems, og at de to politikere i deres regeringsperiode fik udstedt efterforskningslicens, hvilket dog blev trukket tilbage efter kritik (Vangkilde 2013, Andersen 2008:73-74). Lars Emil Johansen (S)⁸, var bestyrelsesformand på GMEs mineprojekt. Han sad i en kort periode både i Selvstyret og i bestyrelsen for GME, men trak sig derefter fra Selvstyret indtil han var færdig med bestyrelsesarbejdet i GME, han indtrådte herefter i Selvstyret igen (Hyltoft & Sørensen 2013). På den ene siden kunne det være den bedste måde, at få gennemtruffet bestemte metoder og forholdsregler, på

⁷ Inuit Ataqatigiit, politisk parti.

⁸ Siumut, politisk parti.

vegne af den grønlandske befolkning, hos mineselskabet. På den anden side kunne mineselskabet tilegne sig tilladelse ved Selvstyret, som de muligvis ikke ellers ville have fået. Søren bekymring byggede på dette, og den todeling der var i nogle politikeres dobbelte job. Han kunne ikke være sikker på, at det var det ene eller andet, som ville ske, men han havde mistillid til forholdet mellem de to aktører, og nogle politikeres bevæggrunde. Derved var Søren bekymret for, at nogle grønlandske politikere ikke handlede ud fra befolkningens bedste. Efter mit feltarbejde er der kommet en undersøgelse om borgernes tiltro til Selvstyret, som viste at hver fjerde mente, at Selvstyret lyttede mest til mineralindustrien, når de tog beslutninger, og kun en tiendedel mente, at Selvstyret lyttede til befolkningen (Dahl 2014). Det var denne mistillid og spekulation til det grønlandske Selvstyre, som udgjorde endnu en usikker variable for borgerne. Det, at nogle borgere ikke havde tillid til det grønlandske Selvstyre, og derved beslutningsprocesserne vedrørende mineralindustrien, oplevedes hos nogle borgere som en afmagt. Søren beskrev, hvordan han erkendte forholdene, men der var ikke noget han kunne gøre ved det.

Bekymringen for at mineraludviklingen ville gå galt for borgerne på baggrund af spekulationer om nogle grønlandske politikere, er desuden et område jeg berørte i kapitel 2. Mineralernes forbandelse, er beskrevet som at være en følge af en svag eller korrump regering (Cambel 2009:1-5; Robinson 2006:450). Jeg kan ikke sige, hvorvidt det grønlandske Selvstyre hverken er svagt eller korrump, men det er nyt. Derfor vil der være visse områder, hvor de politiske retningslinjer ikke er fuldt beskrevet endnu. Det problem er dog blevet løst ved, at der er blevet indskrevet i Råstofloven, at hvor der mangler retningslinjer og regler for mineselskaber og mineprojektet, vil internationale regler blive taget i brug (Råstofloven 2009:§54, §62 og §72).

Det grønlandske Selvstyres politisk strategiske retning mod økonomisk selvstændighed ved hjælp af mineraludvinding, udgjorde derved bekymringer blandt nogle borgere vedrørende øget undertrykkelse og afmagt. Mistilliden til nogle grønlandske politikere blev beskrevet ud fra historiske og nutidige spekulative handlinger, som undergravede ønsket om økonomisk selvstændighed. Jeg vil derfor, beskrive hvordan forestillinger om fremtiden, udfoldede sig for nogle borgere.

Én fremtid for alle?

Der var både borgere, som ønskede den fremtid det grønlandske Selvstyre arbejdede hen i mod, mens andre borgere var mere forbeholdne, og som ikke mente udviklingen inden for minedrift var noget, som de ønskede at være en del af. Det er selvfølgelig ikke ualmindeligt at der i et land er en gruppe borgere som har en vis skepsis over for et regeringstiltag, men jeg vil alligevel lægge vægt på dette, da GMEs mineprojekt kunne føre relativt store omvæltninger af borgernes hverdagsliv med sig.

Martin D. Frederiksen (2011) beskrev i artiklen *Marginaliseret tid*, hvordan den georgiske regering havde taget et valg angående den georgiske fremtid. Det havde ført til opbyggelse af forskellige institutioner, som hoteller, børnehaver, restauranter og andre bygningsværker, der både skulle styrke vejen til en forbedret økonomi og fungere som symboler på den politiske handlekraft der lå bag initiativet. For store dele af befolkning var denne fremtid ikke en de kunne være en del af. Højest kunne de få et arbejde på en af disse institutioner, men borgerne havde ikke penge til selv at bruge institutionerne, da de var bygget med henblik på personer med større indkomst end hvad store dele af befolkningen havde. Det havde ført til, at grupper i befolkningen ikke følte sig som en del af deres land, at deres regering ønskede en anden fremtid end den befolkningen havde muligheder for at blive en del af (Frederiksen 2011:15-19).

Frederiksens artikel beskriver en situation, hvor forandringerne allerede er sket, hvorimod forandringerne af samfundet i Narsaq, endnu ikke er sket. Frederiksens eksempel er dog stadig værd at inddrage i analysen, fordi borgerne i Narsaq kan komme til at opleve samfundsændringerne i samme distancerende henseende, som i Frederiksens eksempel. Da samfundsforandringerne for Narsaq ligger i fremtiden, er det dog ikke til at sige hvordan disse præcist vil udfolde sig, om det vil være en stor del af borgerne, der føler sig distanceret eller om det overhovedet vil blive så udtalt, som nogle borgere forestiller sig. Borgerne fortalte mig om deres syn på fremtiden, hvis GMEs mine ville blive bygget. Jeg vil derfor, give fire eksempler på forskellige forestillinger om fremtiden gennem informanterne: Salik, Søren, Malu og Karen.

Det kan godt være, det ikke er et særligt romantisk billede, at bygge miner i Grønland, men der er dog en metode til at løse nogle af de problemer, vi har heroppe med arbejdsløshed og økonomi. Vi bliver jo nødt til at leve af noget. Grønland er et moderne

land, og vi må følge med udviklingen. Grønland prøver jo blot at leve af det, som der er heroppe, naturressourcer. Jeg håber, at mineprojektet snart kommer i gang, og jeg håber at jeg kan få arbejde på det. Det vil kunne betyde meget for mig og min familie, hvis jeg får et job der. Så kan vi blive boende i bygden med vores venner og familie (Salik).

Vi må kunne finde på noget andet, end at bygge de miner. Jeg er fisker, jeg bor her i bygden, jeg vil gerne blive ved med at fiske. Der er flere, der snakker om, at vi ikke kan få lov til at fiske i området, hvis der bliver bygget den mine, på grund af risikoen for at affaldsproduktet fra minen vil ophobe sig i fiskene. Så kan de godt være, der er nogen, der får arbejde, men jeg mister mit. Så kommer fremtiden ikke til at se så lys ud for mig, jeg må flytte fra bygden og mine venner for at finde et andet arbejde (Søren).

Jeg er jo bekymret for de potentielle risici ved mineprojektet, men hvis det kan hjælpe nogen med at få et arbejde, så vil jeg ikke stå i vejen for det. Jeg synes, at de skal prøve at få startet den mine, og så må vi se hvad der sker. Hvad jeg gør, det ved jeg ikke endnu. Nogle snakker om at flytte frivilligt og lidt i trods, på grund af de eventuelle risici, men nu må vi se om den overhovedet kommer i gang (Karen).

Jeg ved ikke, hvordan fremtiden kommer til at se ud. Jeg ved ikke, om det er en god idé med de miner. Jeg vil bare gerne bo her i bygden, som jeg altid har gjort med mine venner og familie. De andre siger, at hvis minen bliver bygget, vil bygden ændre sig meget, fordi der kommer så mange nye folk til. Jeg kan ikke se ind i fremtiden, jeg ved ikke hvordan bygden kommer til at ændre sig, og om det overhovedet er noget, vi kommer til at mærke så meget til. Det må der være nogle andre, som kan forklarer os om. Jeg vil bare gerne have, at der bliver sparket lidt liv i bygden, og at bygden vil blive som den var engang (Malu).

Den sidste variable i beregningen for at nå frem til tillid og mistillid ligger i fremtidsforestillingerne. Målet, de potentielle gavnlige effekter af mineprojektet, vægtede for nogle borgere højere end de mulige negative risici. En tendens, som er beskrevet af Luhmann (2000[1988]:96). En økonomiske fremgang, flere arbejdspladser, flere mennesker til bygden, som kunne vende den affolkning bygden havde oplevet gennem det sidste årti, var alle argumenter for hvordan fremtiden for borgerne og bygden kunne nyde godt af minedrift tæt på bygden. Salik, var en af de borgere, som havde denne forestilling om fremtiden. Salik lagde ikke så meget vægt på de negative risici, som andre

i bygden talte om. Salik havde tillid til mineselskabet og det grønlandske Selvstyre. Salik var dog ikke bleg for at se på de potentielle negative risici ved projektet, og havde også selv spurgt mineselskabet om forskellige risici, men grundlæggende havde han tillid til mineprojektet og mente at mineselskabet skulle have en chance for at vise hvad de kunne, inden man fejede projektet af vejen.

Karen ønskede også mineprojektet skulle starte. Karen havde dog, ikke den store tillid til mineselskabet, og hun var bekymret for de potentielle negative risici. Det havde dog ikke betydning for hendes officielle holdning til mineprojektet. Karen lagde mere vægt på de moralske forpligtigelser. Karen ville ikke at stå i vejen for andres lykke, og at andre kunne få arbejde. Karens private holdning til mineprojektet var imod en godkendelse, men på grund af hendes moralske overbevisning, ville hun gerne have det startet.

Sørens arbejde som fiske, havde et personligt perspektiv, som vejede tungt i hans holdning til godkendelsen af mineprojektet. Mineselskabet havde forklaret, at der ikke var nogen farer ved deres projekt, men det havde ikke mindsket Sørens overbevisning om at han ikke ville kunne fiske i området, hvis der blev bygget en mine. Søren havde derved mistillid til mineselskabet, da han ikke mente, at der var kommet nogle ordentlige argumenter for, at han kunne opretholde sit erhverv.

Malu mente, ikke at hun kunne tage en beslutning eller holdning til mineprojektet. Malu mente at det måtte være eksperter der skulle tage den beslutning, da hverken hun eller flere andre borgere havde den nødvendige viden til at tage en beslutning om noget så kompliceret. Malu kan tolkes, som at have mistillid til mineprojektet, men egentlig søgte hun blot at forklare mig, hvor svært det kunne være at stå i den situation, som borgerne i Narsaq stod i. Jeg vil mene, at Malu hverken havde tillid eller mistillid til mineprojektet eller det grønlandske Selvstyre. Malu stod der, i det tomrum mellem tillid og mistillid, hvor usikkerhed omkring den information, der var til rådighed og hendes viden til at kunne tage en sådan beslutning, samt usikkerhed omkring hvordan fremtiden vil se ud for hende og borgerne i fremtiden. På grund af Malus perspektiv, hendes måde at anskue situationen på, kunne hun ikke opfylde de forskellige kriterier, som leder til tillid og mistillid. Hun kunne derfor ikke tage en beslutning, som statuerede et *ja* eller *nej* til mineprojektet, men derimod et *ved ikke*. På den ene side er Malu handlingslammet, men på den anden side var det et valg hun tog. Det valg, at hun ikke var den rette til at træffe

en beslutning om mineprojektets fremtid. Hun var nået til den erkendelse, at hun ikke havde den fornødne ekspertise, som hun mente, det krævedes, for at forstå og tage en beslutning om, hvorvidt mineprojektet var en god fremtid for bygden. Malu kan forstås i forlængelse af Douglas & Wildavsky (1983) beskrivelse af at folk kan blive handlingslammede, hvis de ikke formår at fravælge forskellige risici, og derved finde tillid eller mistillid til at tage en beslutning. Hvortil (Luhmann 2000[1988]) beskriver at tillid træder i stedet for at folk går i dybden med forskellige risici. Jeg har her prøvet at vise, hvordan de informanter jeg talte med, alle talte om de forskellige risici ved mineprojektet, men at de prioriterede de forskellige risici højere eller lavere, og deraf tog de en holdning til mineprojektet. Dertil har jeg vist, i forlængelse af Simmels (1964[1908]) beskrivelse af den ustabile form af tillid, hvordan tillid kan skifte til mistillid ved nye informationer, som ved Saliks holdning til mineprojektet, eller ventetid, som i Karens eksempel. Desuden er det muligt at have flere holdninger til samme spørgsmål, hvor Karen beskriver at hun både er for og imod mineprojektet, en privat og officiel holdning.

Delkonklusion

I dette kapitel har jeg beskrevet, hvordan ventetid har indvirket på nogle borgeres holdning til mineprojektet, samt hvordan det grønlandske Selvstyre både bliver oplevet med tillid og mistillid for øje. Det grønlandske Selvstyre er den instans, der har det sidste ord i mineprojektets godkendelse. Borgernes forhold til det grønlandske Selvstyre og selve beslutningsprocessen ved mineprojektet, blev udtrykt gennem tillid og mistillid. Dette blev begrundet med historiske erfaringer vedrørende forskellige politikeres handlinger. Nogle borgere mente, at disse erfaringer, var et afsluttet kapitel, mens andre brugte dem som et argument for, hvordan det politiske beslutninger ville blive truffet.

Dertil beskrev jeg fire forskellige fremtidsforestillinger, hvis mineprojektet skulle blive godkendt. Fremtidsforestillingerne blev holdt op mod en diskussion vedrørende en politisk strategi for en fremtid, som muligvis kun understøttes af en lille del af befolkningen. Dette kan give udfordringer ved, at større dele af befolkningen bliver distanceret fra det samfund de lever i. Søren, der beskriver at han kan miste sit job og vil flytte, hvis minen bliver til noget, viser konkret hvordan hans liv vil kunne ændre sig markant og at den fremtid, som det grønlandske Selvstyre arbejder hen i mod, ikke er en fremtid, han ser sig selv være en del af. For at afhjælpe denne distancering kunne det

hjælpe at inddrage den lokale befolkning i større grad i både uddelingen af undersøgelseslicenser og efterfølgende godkendelseslicenser til de pågældende mineselskaber.

Det var dog ikke alle der var i mod den fremtid det grønlandske Selvstyre arbejde hen i mod. Både Karen og Salik håbede mineprojektet ville blive godkendt, hvilket blot understreger udfordringen ved, at arbejde hen mod én fremtid for bygden, hvor borgerne vil blive involveret på forskellige måde, som at få et arbejde eller miste et arbejde. De forskellige forestillinger om fremtiden, tydeliggøre dog også vigtigheden ved diskussion, utendiøs og konkret information, samt en eventuel demokratisk afstemning om borgernes holdning til mineprojektet.

I næste kapitel vil jeg kort opsummere de foregående kapitler, samt komme med nogle konkluderende bemærkninger.

Kapitel 6

Konklusion

I dette speciale, har jeg besvaret problemformuleringen: *Hvilket rolle spiller det foreslåede mineprojekt for nogle borgere i Narsaq*. Jeg har vist, at de borgere jeg talte med i Narsaq, så mineprojektets rolle, som en del af en diskussion om hvorvidt det foreslåede mineprojekt skulle startes. Jeg valgte derfor, yderligere at undersøge, hvordan nogle borgeres holdning blev dannet. Med udgangspunkt i den hermeneutiske fænomenologiske tilgang undersøgte jeg, hvordan ordet *tro* blev brugt som indikator for tillid og *tror ikke*, som mistillid. Jeg lavede derved en fortolkning af ordet tro, samt en adskillelse mellem tro og tillid. Jeg gjorde dette ud fra Simmels (1964[1908]) beskrivelse af tillid og adskillelse af tro og tillid. Dertil beskrev jeg, hvordan mineselskabet informerede og inddragede borgerne ved hjælp af forskellige oplysningsmetoder. Informationsmøderne og borgerinddragelsen er dog blevet kritiseret for, at være udemokratiske og for ikke at oplyse borgerne om potentialet ved deres indflydelse på mineprojektet. Desuden beskrev jeg, at den tilgængelige information var overvældende for nogle borgere, hvilket resulterede i en holdning som blev grundet i en prioritering af de potentielle konsekvenser af mineprojektet, som flere arbejdspladser og liv i bygden, bekymringer for eventuelle sundheds- og miljømæssige risici, manglende utendiøs information og uafhængige eksperters vurderinger af mineprojektet. Holdningen til mineprojektet, blev da en beregning ud fra den tilgængelige information og borgernes forestillinger om fremtiden, som resulterede i en beslutning, grundet i tillid eller mistillid til mineselskabet. Jeg viste desuden, hvordan nogle borgere ofte vaklede mellem de to polariseringer, som derved viste et nært forhold mellem de to sider, samt hvordan det tomrum, der fører til enten tillid eller mistillid, er meget lille. Borgernes tillid og mistillid er derved en meget ustabil karakter, og noget som de ofte tager op til revurdering ved nye informationer.

Selve bygdens økonomiske og sociale situation var desuden en faktor i diskussionen om holdningen til mineprojektet. Jeg undersøgte derfor hvordan, nogle borgere så et håb for en bedre fremtid begrundet i udsigterne til flere arbejdspladser og tilflyttere. En fremtid, der kunne vende den nuværende situation med manglende arbejdspladser og borgeres

fraflytninger. Der var et nostalgisk ønske om, at bygden skulle blive som den var i 1960'erne, hvor næsten alle havde arbejde og bygden var fuld af liv, i modsætning til dens nuværende situation, som en spøgelsesby hvor flere og flere borgere flyttede væk i søgen efter arbejde. For selve bygdens overlevelse var der derfor et håb om at et mineprojekt kunne afhjælpe nogle af de problemer, som bygden kæmpede med, og dermed en overvejelse om borgerne overhovedet havde råd til at sige nej til mineselskabets tilbud.

Jeg beskrev, hvordan tillid og mistillid spillede en rolle for borgerne i forhold til mit arbejde. Hvor jeg på den ene side blev mødt med en bekymring hos nogle borgere, om jeg ikke ville nå at se alle de problemer bygden kæmpede med, og derved forstå hvor vigtigt det ville være med mineprojektet. Samt på den anden side, at nogle borgere havde en bekymring for at jeg skulle blive endnu en person, der kom til Grønland og udstillede nogle borgeres sociale problemer. Jeg beskrev heraf mine enge bekymringer for dette, og ved hjælp af den kritiske postkoloniale og postmodernistiske teori, begrundede jeg mit valg af de sociale og økonomiske problemer, som jeg har fremhævet i dette speciale. Det var problemer, som knyttede sig til bygden og som mineprojektet kunne hjælpe med. Dertil forklarede jeg mit valg af metode i forhold mine informanternes krav om anonymitet. Jeg mener, at det er min vigtigste opgave at holde mit anonymitetsløfte. Jeg forklarede, at jeg på grund af mineprojektets karakter ikke kunne skjule bygdens navn eller mineselskabet, og derfor valgte jeg at lægge hovedvægten på borgerne, der er med i dette speciale. Jeg har valgt at dele mit indsamlede empiriske materiale op i tre grupper, efter deres holdninger til mineselskabet, og herudfra opdigtet nye personer, situationer og omskrevet udtalelser i koncentreret form.

Holdningen til mineprojektet blev blandt nogle borgere udtrykt, som en konflikt vedrørende rettighederne til undergrunden og adgang til det fællesjede fjeld, herefter jeg valgte at beskrive dette i et kapitel. Rettighederne til undergrunden har været en længere proces, hvor den danske stat tilegnede sig disse i forbindelse med den danske kolonisering af Grønland, og efter indførelsen af det grønlandske Selvstyre fik man hjemtaget rettighederne til undergrunden. Jeg beskrev, hvordan den koloniale erfaring og det nuværende postkoloniale forhold skabte en holdning og identitet hos nogle borgere, som kom til udtryk i en bekymring for, hvordan internationale mineselskaber nu kommer til Grønland og tager de selv samme rettigheder fra det grønlandske folk. Jeg viste, hvordan

nogle borgere havde haft konflikter med mineselskabet omkring rettigheden til at opholde sig på det pågældende fjeld og italesættelsen af ejerskab til fjeldet. De historiske erfaringer om den danske kolonisering af Grønland og fratagelsen af rettighederne til det grønlandske folks eget land, satte derfor gang i tanker omkring den nye udvikling af udlicitering af undersøgelseslicenser til udenlandske mineselskaber. Nogle borgere udtrykte en bekymring for en ny form for kolonisering af landet, og en fremtid hvor det grønlandske folk endnu en gang ville stå på sidelinjen og være tilskuer til, hvordan deres land blev ændret.

I den sidste del af min analyse, beskrev jeg hvordan ventetiden før en definitiv beslutning om mineprojektets fremtid, hos nogle borgere, blev opfattet som en langvarig proces, som kom til at spille en afgørende faktor i holdningen til mineprojektet. Nogle borgere oplevede en vis opgivende holdning, som førte til et ønske om, at der blot skulle blive taget en afgørelse. Tillid og mistillid blev her mindre vigtig, det gjorde ikke længere så meget om det blev den ene eller anden afgørelse, selve holdningen til mineprojektet var ikke så stærk mere. Det grønlandske Selvstyre er den instans, som har det lovmæssige belæg for at træffe beslutningen om mineprojektet kan blive en realitet, og borgerne ventede derfor på at Selvstyret skulle tage stilling til nultolerancen over for uran og derved give mineprojektet lovmæssigt belæg for den ønskede udvinding af uran. Jeg beskrev derved, nogle borgeres forestillinger om det grønlandske Selvstyre, som blev beskrevet i forhold til tillid og mistillid. Dette forhold blev dels begrundet i historiske erfaringer omkring nogle grønlandske politikeres uhensigtsmæssige virke, som både blev beskrevet som et overstået kapitel hvortil borgerne udviste tillid til Selvstyret. På den anden side, mente andre borgere af de historiske erfaringer, udgjorde en indikator for hvordan fremtidige beslutninger kunne blive taget hen over hovedet på befolkningen, og dermed medfører mistillid over for det grønlandske Selvstyre.

Dertil beskrev jeg hvordan den fremtid, som det grønlandske Selvstyre arbejder hen i mod, for nogle borgere var et håb for en bedre fremtid for dem selv, bygden og Grønland, men for andre var en fremtid der gav så store bekymringer for sundheden blandt nogle borgerne i bygden, at de ikke ønskede at være en del af den udvikling og planlagde at flytte væk, hvis mineprojektet ville blive en realitet. Det er bestemt ikke ualmindeligt, at forskellige mennesker har forskellige holdninger til en samfundsændring, som dem jeg har beskrevet i dette speciale. Jeg har dog prøvet at vise, at spørgsmålet om mineprojektet,

som var et led i en politisk strategi om et økonomisk selvstændigt Grønland og et ønske blandt flere borgere, har givet bekymringer for, at historien skal gentage sig. Bekymringer for at mineprojektet i Narsaq, vil kunne skade borgerne ved diverse risici, sundhed, sociale og miljømæssige, samtidig hvordan den fremtid som mineprojektet kan tilbyde, står i stor kontrast til den fremtid nogle borgere ønsker, således at de vælger at flytte fra bygden og muligvis landet.

Jeg viste desuden hvordan nogle borgere, som i dette speciale blev udtrykt gennem Malu, ikke fandt at de kunne tage en beslutning om det foreslåede mineprojekt. De kunne ikke gennemskue, om det var en god eller dårlig idé, hvordan samfundet ville ændre sig og om de potentielle risici ville blive en realitet. Dette ståsted, blev forklaret med, at de ikke var eksperter, at de ikke havde den fornødne viden, og de manglede uafhængige eksperter til at forklare dem, hvordan samfundsændringen ville komme til at se ud. På den ene siden kan dette ståsted forstås, som en handlingslammelse, som foreslået af Douglas & Wildavsky (1983:72-73) eller magtesløshed som en eftervirkning af ventetiden, som beskrevet af Bourdieu 1997[2000]:223-224). Jeg vil dog mene, at Malu udviste en realistisk tankegang. Malu og de borgere, som havde de samme tanker som hende, udtrykte de samme håb og bekymringer for fremtiden, som de andre borgere jeg talte med, og tog på samme måde, som de andre borgere, et aktivt valg til mineprojektet, som dog lå et sted i mellem tillid og mistillid. De vidste ikke hvad de skulle mene, så de mente ikke noget. De er ikke handlingslammede, men det tager et valg om, at de ikke er de rigtige til at træffe valget om mineprojektets fremtid, som på en måde også er et valg.

Når borgerne i Narsaq skal finde en holdning til det foreslåede mineprojekt på Kvanefjeldet, bliver det en holdning grundet i det tomrum, der var vedrørende den tilgængelige og manglende information, stillet op mod håbet eller bekymringen for fremtiden, som resulterede i tillid og mistillid. En holdning hvor moralske, politiske, sociale og historiske erfaringer spiller en væsentlig rolle, og hvor bekymringer for eventuelle risici i forhold til sundhed, miljø og socialitet blev set som prisen for flere arbejdspladser, øget økonomi og liv i bygden.

Jeg mener, det er vigtigt at se på hvordan tillid og mistillid, var et omdrejningspunkt for holdningsdannelsen over for det foreslåede mineprojekt, holdningen viser at det ikke er en beslutning, som kan tages ved kun at se på fakta. Holdningen bliver til dels skabt af

det som ikke vides, og derfor ved tillid og mistillid. Det betyder at den lokale befolkning og muligvis også regeringen ikke er fuldstændig beviste om, hvad det er for forandringer de kan ende med at sige ja til.

Hvis jeg skulle prøve at løse de udfordringer, der igennem dette speciale er blevet fremhævet mellem mineselskabet, det grønlandske Selvstyre og den lokale befolkning, ville mit argument være, at der skulle være en anden type information til rådighed for borgerne. De to uafhængige rapporter skulle offentliggøres tidligere i processen, eventuelt kunne man gøre det som et løbende arbejde, i stedet for et færdigt produkt otte uger inden mineprojektets fremtid bliver afgjort. Dertil, kunne der tildeles en person: konsulent, advokat eller anden ekspert, der kunne tale på den lokale befolknings vegne, som har den fornødne viden omkring minedrift, og som kunne pege på eventuelle problemer ved et givent mineprojekt. Konsulentens arbejde kunne for eksempel resulterer i en konklusion, der samlede information omkring det foreslåede mineprojekt, samt andre mineprojekter af samme karakter. Konsulentens præsentation kunne ske ved en skematisk fremstilling, hvor potentialer og risici blev stillet over for hinanden. Konsulentens arbejde skulle også bestå i at følge med i projektets udvikling, og stå for en del af kommunikationen mellem den lokale befolkning og mineselskabet. Målet for konsulentens arbejde, skulle være at give den lokale befolkning mere tryghed i processen. Desuden, kunne man give den lokale befolkning mere magt i beslutningsprocessen, så den ikke blot afhænger af deres formåen til at protestere mod mineprojektet. Jeg vil dog understøtte, at det mineselskab, som arbejder i Narsaq, har gjort rigtig meget for at oplyse den lokale befolkning, som jeg også har beskrevet i kapitel 3. Jeg har derfor ikke noget at sætte finger på vedrørende mineselskabets informationspraksis, min eneste kommentar er at der måske er for meget information, hvor borgerne havde brug for information, som kort og præcist beskriver projektet. Dertil skal borgerne have metainformation, information om mineselskabet, samt utendiøs information og økonomisk uafhængige eksperters vurderinger. Mine forslag retter sig mod selve organiseringen af retningslinjer for beslutningsprocessen, som ligger noget ud over den sædvanlige praksis for, hvordan mineselskaber er blevet pålagt at operere ud fra internationale retningslinjer.

Perspektivering

Videre forskning af dette emne, kunne omhandle beslutningsprocessen ved et mineprojekt. Det optimale ville være at undersøge beslutningsprocessen indenfor et lands

regering, og derved undersøge hvordan den lokale befolkning kan blive inddraget i beslutningen vedrørende et mineprojekt i større grad, samt hvorledes utendiøs information og økonomisk uafhængige eksperter, kan blive inddraget. Dertil kunne der arbejdes videre med resultaterne fra undersøgelsen i forhold til de internationale standarder for, hvordan lokale befolkninger kan få mere medbestemmelse internationalt. Hvorved retningslinjerne for internationale mineselskaber kunne forbedres, med henblik på at mindske spændingerne mellem lokale befolkninger og de pågældende mineselskaber.

Efterskrift

Efter jeg har afsluttet mit feltarbejde, er der sket to signifikante udviklinger vedrørende emnet for dette speciale. Det grønlandske Selvstyre ophævede, i slutningen af 2013, nul-tolerancen over for udvinding af uran. Dertil er den daværende landstingformand, Aleqa Hammond, gået af. Hvilket har ført til en et nyt valg af den grønlandske regering. Jeg har valgt ikke at beskrive disse to hændelser i specialet, da de begge foregik efter, at jeg havde afsluttet min empiriske dataindsamling. Jeg tog dette valg, da jeg er af den overbevisning, at informanterne ville have udtalt sig anderledes, hvis disse ændringer allerede var sket. Begge hændelser kunne have været inkorporeret i specialet, da de kunne bruges til yderligere at eksemplificere de tendenser, jeg fandt vedrørende tillid og mistillid i forhold til borgerinddragelse, samt beslutningsprocesser og opfattelsen af grønlandske politikere.

Dertil er der blevet lavet en ny lov i Grønland, der omhandler høringsrunder i forbindelse med et mineprojekt. Det betyder, at der tidligere i mineprojektets undersøgelsesfase skal laves en officiel høring af borgernes holdninger og bekymringer, således at disse kan blive inkorporeret og eventuelt ændret i udformningen af mineprojektet. Desuden er der oprettet en fond, hvorved borgerne kan søge om midler til yderligere at undersøge problemstillinger vedrørende et mineprojekt (Kirkegaard 2014; Råstofloven 2014 §87a - §95a). Dette kan hjælpe borgerne med, at få svar på kendte bekymringer ved et mineprojekt. Det løser dog ikke problemet med, at borgerne selv skal finde tid til at lave det opsøgende arbejde, som at skrive ansøgninger til fonden, og om borgerne kan søge økonomiske midler til at ansætte eksperter, der kan undersøge det pågældende mineprojekt for borgerne og derved fremlægge problemstillinger for både borgerne og mineselskabet. Dertil er det uvist, i hvor stor en grad de identificerede problemstillinger og eventuelle løsninger, vil få indflydelse på mineprojektet.

Abstract

This master thesis is about trust and distrust among residents in a small Greenlandic village in relation to a mining project. Near the Southern Greenlandic village, Narsaq, the mining company, Greenland Minerals and Energy, have explored a mountain to determine whether a mine will be profitable. I went to Narsaq to study what the residents thought about this development. Based on this fieldwork I explored the problem statement: What role does GME's mining project play for the residents in Narsaq. To answer this, I showed how the residents understood the mining project as a discussion of the projects approval. The residents explained their individual statements with arguments of moral, social, political and historical character. Together with the possible goals from the mine in form of increased economy, jobs and survival of the village, and possible negative effects concerning risks of polluting the environment, jeopardizing the health of the residents and great social changes in the village. Due to lack of unbiased information and economic independent expert knowledge, the residents based their opinion of the mining project on trust and distrust towards the mining company. Through this thesis, I have showed how this gap between trust and distrust is reflexive, that new information and discussions can tip the balance and result in the opposite stand. The political strategy of getting mining companies to the country, which should help the country with economic independence, which among some residents represented the opposite, a new form of colonialization which even further exemplified trust and distrust towards the government. Lastly, I recommended some changes to the international guidelines for mining companies, which could help local residents to ensure their sense of security, when constructing a mine.

Litteraturlise

- Aaen, Sara
2012 *Demokratisk legitimitet i høringsprocessor I forbindelse med storskala projekter i Grønland*. Nuuk: Grønlands Arbejdsgiverforening.
- Akabzaa, Thomas
2009 Mining in Ghana: Implication for National Economic Development and Poverty Reduction. I: *Mining in Africa: Regulation and Development*. Bonnie Campbell, red. s. 25-64. London: Pluto Press.
- Andersen, Marianne
2008 *Grønland: Mægtig og Afmægtig*. København: Gyldendal.
- ASA (Association of Social Anthropology of the UK and Commonwealth)
1999 *Ethical Guidelines for Good Research Practice*. London: ASA.
- Augustesen, Rasmus & Kirsten Hansen
2011 *Det moderne Grønland – Fra koloni til Selvstyre*. København: Frydenlund.
- Ballard, Chris & Glenn Banks
2003 Ressource Wars: The Anthropology of Mining. *Annual Review Anthropology* (23): 287-313.
- Belem, Gisèle
2009 Mining, poverty reduction, the protection of the environment and the role of the World Bank group in Mali. I: *Mining in Africa: Regulation and Development*. Bonnie Campbell, red. s. 119-149. London: Pluto Press.
- Bernard, H. Russel
2006 *Research Methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches*. Lanham: Altamira Press.
- Bro, Henning
1993 *Grønland. Kilder til en dansk kolonisering*. København: Det Grønlandske Selskab.
- Bourdieu, Pierre
1997 [2000] *Pascalian Meditations*. London: Polity Press
- Campbell, Bonnie
2009 Introduction. I: *Mining in Africa: Regulation and Development*. Bonnie Campbell, red. s. 1-24. London: Pluto Press.
- Cheney, Helen, Roy Lovel, & Fiona Solomon

- 2002 *People, Power, Participation: A Study of Mining – Community Relations*. London: Mining, Minerals and Sustainable Development Project (MMSD).
- Child, Peter & Patrick Williams
1997 *An Introduction to Post-Colonial Theory*. Prentice Hall/ Havester Wheatsheaf.
- Chiseri-Strater, Elizabeth & Bonnie Sunstein
1997 *Fieldworking: Reading and Writing Research*. New York: Blair Press.
- Collier, Paul
2007 *Laws and Codes for the „Resource Curse“*. Oxford: Oxford University.
- Dahl, Hjalmar & Gitte Seeberg
2014 *Måling: Selvstyret overhører befolkning*. Sermitsiaq, 3. oktober.
- Desjarlais, Robert & Jason Throop
2011 Phenomenological Approaches in Anthropology. *Annual Review Anthropology*. 40: 87-102. Los Angeles: University of California.
- DiPiazza, Samuel & Robert Eccles
2002 *Building public trust: the future of corporate reporting*. New York: John Wiley & Sons, inc.
- Douglas, Mary, Aaron Wildavsky
1983 *Risk and Culture*. London: University of California Press.
- Edelfsen, Hanne & Kristine Korsgaard
2004 *Politisk kultur i Grønland*. Projekt- og Karrierevejledningens Rapportserie. Nr. 104. København: Københavns Universitet.
- Elie, Serge
2006 Anthropology and Post-Colonial Thought: The Paradoxical Quest for Positionality. I: *Studies in the Social and Political Thought*. (12): 53-72. Sussex: University of Sussex
- Enoksen, Hans, Finn Karlsen, & Josef Motzfeldt
2005 *Landsstyrekoalitionsaftale 2005-2009*. Nuuk: Naalakkersuisut.
- EPA (United States Environmental Protection Agency)
2012 *Rare Earth Elements: A Review of Production, Processing, Recycling, and Associated Environmental Issues*. Cincinnati: EPA Office of Research and Development.
- Eriksen, Thomas H.
2014 David and Goliath at the East End mine. Oslo: University of Oslo.

- Feleppa, Robert
1986 Emics, Etics, and Social Objectivity. *Current Anthropology* 27(3): 243-255. Chicago: University of Chicago Press Journals.
- Frederiksen, Martin Demant
2011 Marginaliseret tid: Materialitet, fremtid og håb i Georgien. *Tidskriftet antropologi* 63: 7-24. København: Foreningen Stofskifte.
- Giddens, Anthony
1984 *The Constitution of Society: Outline of a Theory of Structuration*. London: Polity Press.
1990 *The Consequences of Modernity*. California: Stanford University Press.
- GME (Greenland Minerals and Energy)
2013 *Kvanefjeld Multi-Element Project: South Greenland*. Nuuk: GME.
- Grontmij
2011 *ToR for Social Impact Assessment, Kvanefjeld Multi-Element Project*. Grontmij.
- Grønlands Hjemmestyre
2005 *Mineralstrategi 2004: Mål og planer for mineralefterforskningen i Grønland*. 2. udgave. Nuuk: Råstofdirektoratet.
- Hammond, Aleqa
2013 *Aleqa Hammond – en moderne kvinde med fokus på et Selvstændigt Grønland*. Nuuk: Siumut.
- Hartman, Howard & Jan Mutmanský
2002 *Introductory Mining Engineering*. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Hertling, Knud
1999a Hjemmestyret indføres. I: *Kalaallit Nunaat. Gyldendals bog om Grønland*. Bent Gynther & Aqigssiaq Møller, red. s. 317-326. København: Gyldendal.
1999b Udvikling – På danske forudsætninger. I: *Kalaallit Nunaat. Gyldendals bog om Grønland*. Bent Gynther & Aqigssiaq Møller, red. s. 259-266. København: Gyldendal.
- Hopkins, Mary Carol
2009 Is ANONYMITY POSSIBLE? WRITING ABOUT REFUGEES IN THE UNITED STATES. I: *When They Read What We Write: The Politics of Ethnography*. Caroline Brettell, red. s. 121-129. London: Bergin & Garvey Westport.
- Hyltoft, Vibe & Bent H. Sørensen
2013 *Toppolitiker medflere kasketter*. Berlingske, 20. april.

- Johnsen, Ole
2000 *Mineralernes verden*. København: Gads Forlag.
- Kafle, Narayan
2011 Hermeneutic Phenomenological Research Method. *Bodhi: An Interdisciplinary Journal* 5: 181-200.
- Kaiser, Karen
2009 Protecting Respondent Confidentiality in Qualitative Research. *Qual Health Res* 19: 1632-1641. Sage Journals.
- Kalvig, Per, Karsten Secher, & Gert Asmund
2010 *Information og Fakta om Uranudvinding i Grønland*. Albertslund: GEUS.
- Kielsen, Kim
2007 *Annual Report 2007*. Bureau of Minerals and Petroleum. Nuuk: The Greenlandic Home rule Government.
- Kirkegaard, Jens-Erik
2013 *Råstofredeğørelsen 2013*. Nuuk: Naalakkersuisoq, Erhverv og Arbejdsmarked.
- 2014 *Borgerne er inddraget i sjælde jordarers- og uran-projekter*. Nuuk: Sermitsiaq 1. september.
- Langhoff, Rune
2013 *Med Folkets Mandat*. Nuuk: Inuit Circumpolar.
- Larsen, Christian Stenbak
2007 George Simmel. I: *Klassiks og Moderne Samfundsteori*. Udgave 4. København: Hans Reitzels Forlag.
- Laverty, Susann
2003 Hermeneutic Phenomenology and Phenomenology: A Comparison of Historical and Methodological Considerations. *International Journal of Qualitative Methods* 2(3): 1-29.
- Li, Fabiana
2009 Documenting Accountability: Environmental Impact Assessment in a Peruvian Mining Project. *PoLar* 32(2): 218-236
- Lidegaard, Mads
1991 *Grønlandsk Historie*. Skjern: Nyt Nordisk Forlag.
- Luhmann, Niklas
2000 [1988] Familiarity, Confidence, Trust: Problems and Alternatives. I: *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*. Diego Gambetta, red. s. 94-107. Oxford: University of Oxford.

- Mair, John
2014 *Fremtidens Kvanefjeld: Nye attraktive jobs til Grønland*. Sermitsiaq 14. november.
- Moore, Henrietta
2000 Anthropological theory at the turn of the century. I: *Anthropology Theory Today*. Henrietta More, red. s. 1-23. London: Polity.
- Mongillo, John and Zierdt-Warshaw, Linda
2000 Encyclopedia of Environmental Science. Connecticut: Greenwood.
- Möllinger, Guido
2001 The Nature of Trust: From Georg Simmel to a Theory of Expectation, Interpretation and Suspension. I: *Sociology* 35:403-420. BSA Publications Limited. United Kingdom.
- MMSD (Mining, Minerals and Sustainable Development project)
2002 *Breaking New Ground: Mining, Minerals and Sustainable Development*. Johannesburg: The University of Witwatersrand.
- Nielsen, Karen M. & Finn B. Larsen
1985 Grønlandsk råstofpolitik – grønlandsk indflydelse. *Politica* 17: 96-112.
- Nikitina, Nataliya
2014 Mineral Resource Dilemma: How to Balance the Interests of Government, Local Communities and Abiotic Nature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 11:8632-8644.
- O'Faircheallaigh, Ciaran & Saleem Ali
2008 *Earth Matters: Indigenous Peoples, The Extractive Industries and Corporate Social Responsibility*. Sheffield: Greenleaf Publishing.
- Orbicon
2011 *ToR for VVM, Kvanefjeld Multi-Element Project*. Orbicon.
- Oxfam
2009 Lifting the Resource Curse: How poor people can and should benefit from the revenues of extractive industries. *Oxfam International* 134: 1-54.
- Petersen, Robert
1980 Principper og problemer omkring kollektiv ret til jorden. *Retfærd* 16:5-21.
- Politikens Nudansk Ordbog
2010 Politikens Nudansk Ordbog. 21. udgave 1. oplag. København: Politiken.
- Pritchard, Sarah

- 1998 *Indigenous Peoples, the United Nations and Human Rights*. London: Zed Books.
- Robinson, James, Ragnar Torvik, & Thierry Verdier
2006 Political foundations of the resource curse. *Journal of Development Economics* 79: 447-468.
- Råstofdirektoratet
2012 *Redegørelse til Inatsisartut vedrørende råstofaktiviteter I Grønland*. Nuuk: Det Grønlandske Selvstyre.
- Råstofloven
2009 *Inatsisartutlov nr. 7 af 7. December 2009 om mineralske råstoffer og aktiviteter af betydning herfor. (råstofloven)*. Nuuk: Grønlands Selvstyre, Lov og Justitsafdelingen.
2014 *Inatsisartutlov nr. 6 af 8. Juni 2014 om ændring af inatsisartutlov nr. 7 af 7. december 2009 om mineralske råstoffer og aktiviteter af betydning herfor (råstofloven) (Tidlig borgerinddragelse og offentlig høring)*. Nuuk: Grønlands Selvstyre.
- Seamon, David
2009 A Way of Seeing People and Place: Phenomenology in Environment-Behavior Research. I: *Theoretical Perspectives in Environmental-Behavior Research*. Seymour Wapner, Jacl Demick, Takiji Yamamoto & Hirofumi Minami, red. s. 157-178. New York: Kansas State University.
- Sejersen, Frank
2014 *Efterforskning af udnyttelse af råstoffer i Grønland i historisk perspektiv*. København: Københavns Universitet.
- Simmel, Georg
1950 [1908] *The Sociology of George Simmel*. Kurt H. Wolff, overs. New York: The Free Press.
2005 [1900] *The Philosophy of Money*. Tom Bottomore, David Frisby & Kaethe Mengelberg, overs. 4. udgave. London: Routledge.
- Sørensen, Henning
2008 Grønlands uran og thorium. *Tidsskriftet Grønland* 4(5): 192-203.
- Thorsen, Rosa
2014 *Aleqa Hammond: Jeg er blevet opdraget til at tænke stort*. Nuuk: Sermitsiaq. 18. september.
- Trost, Jan & Lise Jeremiassen
2010 *Interview i Praksis*. Viborg: Hans Reitzels Forlag.
- Vakil, Cathy & Linda Harvey

- 2009 *Human Health Implications of Uranium Mining and Nuclear Power Generation*. Environmental Health Committee, Ontario College of Physicians. Hentet fra http://pgs.ca/wp-content/uploads/2008/03/human-health-im_ation2009-21.pdf
- Vangkilde, Jesper
2013 *Grønlands toppolitikere er tæt på mindeindustrien*. København: Politiken, 31. Januar.
- Vangsted, Jørgen
2010 *Rejsen til Grønland: - midt i en dansk mørketid*. København: Books on Demand GmbH.
- Verde, Filipe
2011 *Bridging the Cultural Gap – Anthropology and Hermeneutics*. Buenos Aires: Lisbon University.
- Wagner, Roy
1981 [1975] *The Invention of Culture*. Revised and Expanded Edition. Chicago: The University of Chicago Press.
- Wright, Gavin; Czelusta, Jesse
2004 The Myth of the Resource Curse. *Challenge* 42(2): 6-38.

Internetsider

- Aaanet.org
2015 *What is Anthropology?* American Anthropological Association. Lokaliseret den 28. januar 2015 kl. 12.00 på <http://www.aaanet.org/about/whatisanthropology.cfm>
- GEUS.dk
2015 *Geological guide to Southgreenland: Narsaq*. GEUS. Lokaliseret den 28. januar 2015 kl. 12.00 på http://www.geus.dk/DK/publications/popular-geology/books/geo_guide_s_greenland/Sider/hs02-dk.aspx
- GME.gl
2015 *Community & Environment*. Greenland Minerals and Energy. Lokaliseret den 28. januar 2015 kl. 12.00 på <http://gme.gl/en/community-environment>
- Greenland-Travel.dk
2015 *Læs om grønlandske byer hos Grønlands rejsebureau*. Lokaliseret den 28. januar 2015 kl. 12.00 på <http://www.greenland-travel.dk/inspiration/geografi/groenlanske-byer>
- Que, Sisi & Kwame Awuah-offei
2014 *Identifying critical factors that influence community acceptance of mining projects*. Missouri University. Lokaliseret den 28. januar 2015 kl. 12.00 på <http://sphinxminingsystems.com/blog/?p=1010>